

DONATA JAGIĆ

KIĆMA

AOFA

DORTA JAGIĆ

KIČMA

TIJELO

Otvorila sam tek jedno oko. Jutro je bilo boje smrznute bedrene kosti. Iako su prozori u sobi bili zatvoreni kao staračka lubanja, kao da je unutra puhao vjetar.

To nešto nije htjelo ustati sa mnom jutros. Tijelo je spavalo!

Ja sam htjela svim srcem, ali ono nije, iako je u sobu od nekud dopirao miris vruće kave.

Kaže mi tijelo:

- Jutro je, hladno je. Vuče na kišu sa Sljemena. Nisam ludo da se dižem!

Ja se odmah složim

- Samo još pet minuta.

- Može!

Podigla sam nas zajedno na noge tek za pola sata. Osim ugrušane glave, boljela su me leđa moga tijela. Ne oklijevajući, obje sam ukočene ruke oslonila o radni stol, a desnu nogu podigla u mlaki zrak. Pa lijevu. Pa kruženje trbuhom. Zašto svaki dan trebam rastezati tu poluelastičnu masu mesa da bi se smirila? Upitomila. Opire se u početku, ne godi joj upotreba. Iako ta mesna masa nema legalno pravo ni na kakvu vlast nada mnom unutra, osobito nakon križa i uništenog tijela na njemu. Međutim, teologija nije njegovo uže područje interesa. Više fundamentalna fiziologija i strojarstvo.

To nešto ima mnogo umjetničkih imena. Znam da tu mesnu masu široke narodne mase nazivaju *tijelo*. U cijelom je svijetu za tu enigmatičnu pojavu popularan engleski naziv *body*. Onaj strašni *flesh* zvuči još gore i istinitije, a o *sarxu* da i ne govorimo. Biblija ga naziva šatorom. Neki uskom kućom, neki rajskim vrtom. Nevoljko skidam pidžamu s mog komada raja. Dok odvodim tu bio-mašinu u kupaonu, zaključujem da je ipak kite zanimljive funkcije i multipraktičnost. Promatram dio po dio u zamagljenom zrcalu kraj tuš-kabine i zaključujem da su na njoj najsmješnije uši, stražnjica i stopala. Divim se zlataru, tijelo ima zlatni rez. I kad je osakaćeno, tijelo je cijelo. Puno je. Tijelo je voćnjak. Tijelo se sklanja. Tijelo se gura. Tijelo se ozlijedi. Tijelo ustaje. Prazni se. Naraste. Tijelo grli. Tijelo nosi.

Tijelo na nogama nosi lijepe cipele. Osobito žensko tijelo. Kad je s našim nogama sve u redu one su najljepše prijevozno sredstvo s jednog mjesta na drugo, kao što će sad biti meni od tavana sobe do prvog kata gdje je uska kuhinja s načetom staklenkom instant kave i možda malo pekmeza od šljiva. Zdrobljene, modre šljive i žuti margarin na kriški crnoga kruha! Zapravo, dvije deblje bijeloga kruha s hrskavom koricom. Nažalost, uskoro samo ja čujem taj teški bariton, taj tamni poklič hranjenja, zapomaganje iz dubina zemlje:

- Gladno sam! Ženska glavo, ja sam ti jako gladno!

Da te vuče zvuke čuje netko karakteran u blizini, možda bih mogla dobiti pravodobnu pomoć. Ovako, zaboravi. Počinje toplo tonuće cijelim tijelom u orošeni margarin i napućene šljive. Tijelo jede druga tijela. Mljacka. Dodiruje. Uživa. Štoviše, to mu je plemenita svrha. Tko zna što se neobičnoga može s njime raditi a nismo otkrili u svojoj sljepačkoj grubosti. Razmišljati kosom. Plakati obojanim suzama. Fićukati pupkom. Noću puštati kosti van na zrak. Tijelo. Pušta. Svašta pušta. Tijelo pušta kosu kako bi imalo frizuru.

Ženski se ljudi često procjenjuju po frizuri i cipelama. S frizurom ili bez frizure, svako je tijelo praktično sredstvo raspoznavanja, identifikacije, komunikacije. A ta će se funkcija uskoro dokazati u mom neslužbenom jutarnjem susretu s roditeljima. Zapravo, ne s njima već s njihovim ostarjelim tijelima odloženima nedaleko od televizora Sanyo. Upravo se na državnoj televiziji daje uzbudljivi 891. nastavak meksičke sapunice. Kao i svaki bračni par, njih su dvoje samo jedno tijelo. I to je tijelo boje njihovih trajnih zuba. Ovako će to biti: zakoračit ću odlučno u dnevni boravak, pozdravit ću to tijelo nasmiješenim usnama, uz upotrebu desne ruke, i pogledavši ga u četvere oči požalit ću što je to drago tijelo mjesto bola, straha, pepeljaste požude i na kraju smrti. Zasad ne žele nikakvo drugo tijelo. Nipošto jedro, besmrtno, sveto. Ono koje može prolaziti kroz zidove i kad poželi postati nevidljivo ili letjeti. Ili ne znaju kako željeti dobre stvari? Kao na primjer skijanje na vodi ili paraglajding. I za to našim tijelima ipak trebaju strojevi, pomagala. Kad bolje razmislim, tijelo je samo kratak turistički boravak u tuđini!

Ovaj dan prolazi lagano kao voda kroz moje tijelo.

Poslijepodne ću u svojoj sportski obučenoj i namirisanoj tuđini sresti neke bliske prijatelje. I to na probi naše kazališne predstave koju čini

čak sedamnaest mladih tijela na goloj sceni. Naše su amaterske daske zakucane u tlo daleke gradske periferije, u nezasluženo omraženom kvartu. Teško da će u tom zabačenom gledalištu sa svojim nenaviklim tijelima koja žive u centru grada sjediti mnogo publike na premijernoj izvedbi, kažem. Ali to su samo paušalne prognoze mog preaktivnog limbičkog sustava, koje glumačkim ušima već udaraju na nos. Usput, prošlog mi se mjeseca na jednoj od naših „generalnijih“ proba sasvim glupo slomio nos, i to je moj grčki profil učinilo još grčkijim. No to sad nije važno.

Na probu ćemo svi donijeti skromne ali pogodene kostime, obući će se tko se ima prurušiti u neko drugo tijelo, a ja ću sređivati mizanscen, upravljati njihovim dragocjenim boravcima u tuđini. Smještati ih, premještati jer sam redateljica, jedina glumica koja nema prisutno tijelo u predstavi, ali polaže pravo na tuđa. I nitko se ne žali jer svi skupa stvaramo genijalno umjetničko djelo. Prolazno i opojno kao vjetar.

Promatrat ću njihova tijela. Moja glumica Irma ima lijep i u struku tanak boravak u tuđini, mladi i zgodni kemijski proces Ivan K. voli pokazivati svoj goli boravak i kad to nije dio njegove uloge. Iako elegantan, Igor mora svoju istinsku tuđinu smanjivati tabletama koje ublažavaju Tourettov sindrom. I tako dalje i tako dalje sve do drage tete Ru koja svoje nešto punašnije boravište prikriva dizajnerskim košuljama obješenim do koljena. I dok će naša tijela proizvoditi veliku i svijetlu umjetnost u mračnom kazalištu na periferiji, nad cijeli će se grad, bez kvartovske pristranosti, spustiti travanjska večer. Cimetno crvena i pepelna. Ako me Anine jake ruke za volanom Bijele Strijele (golf iz '87.) ne odbace kući, moj će me brat magarac donijeti na svojim nogama. Makar prostajao svih četrdeset minuta u tramvaju do okretišta. Vrištat će mi odozdo u uši:

- Ja bih sjedilo! Sjedilo. Bole me noge, a i tebe će čim obratiš pažnju!

Samo neka pričeka da nas dovezemo kući, a onda ću pobjeći daleko od njega i njegovih jauka. Izut ćemo ga na ulaznim vratima, nazuti mu meke kožne papuče kupljene u nekoj trgovinici u Parizu i skupa ćemo sjesti u sobu pred kompjuter pod lampom iz Ikee. To nešto ili tijelo će zažmiriti, pristojno šutjeti i praviti se mrtvo, dok ću ja

uživati u roditeljskom sastanku s njegovim Tvorcem, koji ga beskrajno poštuje i voli.

KUĆICE KLIZE

- Nedavno sam spazio da kućice klize - počeo je stari arhitekt svom sinu studentu građevine na temeljima još neizgrađene kuće.

- Kuće kao barke klize ilovačom. Veliki, skliski puževi na strmim glinenim padinama. Cijelim se svijetom kućice skližu pune pukotina. Najčešće se to ne vidi golim okom. Otkrhnute otklizavaju u ponor u tihim nizovima. Milijuni kućica kao kapi kiše na prozoru. Godinama se spuštaju šarene, sjetne. Krive se na najmanjem vjetru, građene na pijesku, opuścima, užeglom pepelu i sijenu.

I što ih više želiš zadržati, zagrliti, zagušiti, one više bježe.

Ne možeš ih zaustaviti rukama. Ni konopcima. Ni pogurati pleća-tim leđima. Ne možeš im zaprijetiti pištoljem da stanu. Ne možeš ih zaustaviti ni nuđenjem boljeg položaja. Ne možeš ih spasiti divljim vođenjem ljubavi u podrumu. Zaklinjanjem. Dokazima. Skakanjem s krova na tratinu. Crnim vinom i pjesmom. Dječjom ciklom, izmetom. Sađenjem balkonskog cvijeća. Uredno posloženim cipelama i tableticima. Otvorenim prozorima i kućnim kinom. Podmetanjem debelih knjiga i kineskih vaza. Ne možeš ih spriječiti vikom i lupanjem vratima. Niti kućom punom veselih gostiju. Mačkama i psima. Vješanjem spomenica i diploma po zidovima. Ne možeš ih zaustaviti kokainom. Ili vatrometom. Ni tamjanom i mirisima. Ali, ima li kućica koje ne klize? Ima. Te su građene na vodenoj stijeni.

U AVIONU

Pogladila sam nježno svoje debeljuškaste noge u smeđoj suknji. Nekako mi više nisu bile ni toliko debele ni stare. Ni moje naborane ruke više nisu imale toliko pjegica. Kroz naočale promatram lijepe stjuardese; zbilja, u avionu ništa ne može biti ružno ni oronulo, sve je vitko i važno. Sve! Već sam odavna slutila da je u avionu sve lako, drukčije. Voljela bih da je i vrijeme na mom starom ručnom satu stalo u onaj trenutak, za uspomenu. U nebo smo poletjeli u devet i trideset po našem vremenu, a ubrzo ćemo glatko uletjeti u neko tuđe vrijeme kao u oblak. Pa u drugu, treću zonu. I satovi će poludjeti. Kao naši prsti. Prtljavo smo prikopčali sigurnosne pojaseve, kako bi to naša dva unuka prvašića. Neprestano si namigujemo, Andrija i ja, ponosni na svoja ljudska tijela koja ne mogu letjeti, a evo lete kao sijede lastavice! Malo gledamo modri krajolik kroz prozorčić, malo se grlimo. Ne ljubimo se. Zapravo, davno je to bilo kad smo se posljednji put poljubili. Dolje, iz Trešnjevačkog parka s klupica se sigurno jasno vidi naša velika hrabrost. Hrabri kao astronauti, letimo nekamo jako daleko od doma. U Peking? Kuala Lumpur? Na Borneo? Već sam zaboravila, nije važno. Piše na karti. Sve je to opet čvrsta zemlja. Po tlu sam hodala čak sedamdeset i tri godine, a Andrija sedamdeset i dvije. I pekla kolače dok je on popravljao mašine. Izgleda da je ipak došlo vrijeme za nebo. Sad sponzori našeg bračnog putovanja Ivan i Branka svima u susjedstvu pričaju kako su se mama i tata odrekli čvrstog tla prvi put u životu. I gore se smiju kao zaljubljena djeca u luna-parku, pucaju iz zubiju male vesele riječi jedno drugome u uho:

- Kako je strašno kad avion kreće!
- Fantastično! Pilotima je najljepše!
- Ne, nego stjuardesama! Trebala sam biti stjuardesa.

Kad se vratimo, svima ćemo pričati kako je lijepo biti visoko iznad tromih tramvaja i automobila koji plaze po truhu kao zmijice, daleko od rodbinskih zahtjeva, susjeda, bolnica i grobova. Evo, već smo nadmašili i najlakše ptice. Začudo, na nebu nema ni jedne.

- Andrija, sad vidim da i ptice pripadaju zemlji. Nema ni jedne.
- Je, Anči, istina je. Gdje su ptice?

Minute prolaze šireći se valno kao godine i stoljeća kroz prostor između plavih sjedala. Vrijeme pleše složene valcere. Gledamo se suznih očiju, uživamo u nemoći gravitacije pred avionom. Nedostaje samo neka lelujava, fina glazba.

- Andrija, a kako to da na nebu nema anđeoske glazbe i harfi?

- Ima, ljubavi, ali si gluha ko top. A je' l bi ti to plesala? Daj ruku.

Andrija me nježno hvata za ruke i mi se u unutarnjem ritmu zibamo u plavim sjedalima kao dva najsretnija dana. Sutra će nam biti točno pedeset godina braka. Postoji li ipak na nebu veća ljubav od naše? Stjuardese bi morale nešto znati o nebeskoj ljubavi. Makar one iskusnije među njima nakon stotine letova. Dvije se meko približavaju našim sjedalima, pitat ćemo njih. I pitali smo, one su se samo smiješile. Najmlađa stjuardesa miriše na izraelske mirodije i ljubavnu sreću, ali nam donosi samo konfekcijske sendviče sa zemlje i coca-colu. Pa nismo je pitali za takvu hranu! Zar ne vidi da bismo mi jeli oblake, umakali prste u debeli šlag. Ali ovi oblaci možda nisu jestivi. Previsoko su, zamišljam da su blago gorki. U avionu je sve toplije, sve zlatnije. Sunce me već kroz prozorčić udara u čelo, nebo je preblistavo. Možda negdje ovdje napokon ugledam i Boga oči u oči kako mi maše i smiješi mi se.

- Dragi putnici, nadam se da uživate u letu Malezija airlinesa, vani je vedro, a temperatura je samo -63 °C - izvještava nas pilot kao da je rutinski izbacio navlaženi lijevi kažiprst kroz prozorčić, pa ga povukao i mirno pogledao rezultat.

- Vani je -63 °C?! - oboje smo viknuli u nevjerici. Glave su se okrenule prema nama.

- Nije istina, ljudi, vani prži sunce! - zavikao je Andrija i popravio naočale.

Pilotov glas je bio tako siguran u svojoj profesionalnoj eleganciji, savršeno izvježban, monoton. Kao da je pušten s platinaste vrpce. A duboki je Andrijin glas drhtao. Uhvatio me za ruku i stisnuo, više je nego ikada bio dječaćić.

- Ne budi smiješan, Andrija, u avionu je svašta moguće. Pogledaj samo kako letimo kroz vremenske zone. Pobjeđujemo vrijeme i prostranstva.

- Ana, kad se vratimo u Zagreb, hoće li naša djeca imati više godina od nas?

- Možda će biti živi tek naši praunuci.

Nasmijali smo se toj ideji i odjednom me Andrija poljubio. Nježno, kao onaj prvi put ispred slastičarnice u Ilici. I još nježnije. Snažnog li poljupca! Ovaj je nebeski poljubac s okusom prezrele višnje uvijao vrijeme, probijao zone, trajao satima, tjednima, godinama... Trajao, trajao, trajao. Usnama smo puštali da se u nj ulije sav naš lijepi život. Tonuli smo sve dublje, sve do najstarijih sjećanja.

Nismo ni primijetili kad se avion spustio na aerodrom. Ni kad smo se s dvije skromne torbe smjestili u hotel. Sutradan smo se samo držali čvrsto za ruke, kao da letimo. Da nas je neki prolaznik slučajno upitao gdje smo, šutjeli bismo. Samo bismo podigli ruke visoko da je naš poljubac ostao gore visoko s nama, u blago gorkim oblacima.

CRNA KAMILICA

Dan je bio loš, naporan. U tvornici je bilo strašno hladno, nestalo je plina i radnici su vikali jedni na druge. Nabacivali su se hrđavim čavlima i cipelama. Spominjali pse i mater. I mater i Boga i ... Čim sam pomislio kako sam bolji čovjek od njih, u meni je nešto puklo. A onda sam i ja počeo urlati. Bacati oštre riječi i stvari. I nisam prestajao sve dok mi nazubljeni stroj nije ukoso zarezao kažiprst. Osjetio sam kako iz mog prsta istječe sva živa ljubav zajedno s crvenim mlazom. Rukavom sam kombinezona nekako zaustavio krvarenje, ali sva mi je ljubav otišla. Kao da je pobjegla! Zanimljivo, sad kad se prisjećam toga, čudi me da nisam razmišljao kako da je vratim. U kantini sam uz već petu travaricu razmišljao kako da to sakrijem. To se uvijek vidi. Čak i psi to nanjuše. Zadah prazne ljuske ispod kože. Što će reći moja žena, tako puna neiscrpne ljubavi za Boga i ljude?

Ispod jakne srce mi je sve više smrdjelo i čekao sam u tvorničkom krugu da se spusti mrak, pa da krenem kući. Na tramvajskom sam stajalištu izbjegavao prijatelje i poznanike. Iz autobusa 129 izašao sam tek na posljednjoj, petoj stanici i krenuo neosvijetljenim puteljkom među rijetkim kućama. Kao i ostali susjedi, rijetko sam išao ovim uzanim, neasfaltiranim putem. Gore visoko, na zavoju puteljka, dočekalo me nekakvo mutno komešanje. Kad su mi se oči privikle na tamu, ugledao sam čopor malih pasa, skitnica. Slinili su u krugu i kesili crne zube na slabašnoj mjesečini. Činilo se da me ne primjećuju, ali me od njihova cvileža hvatala bockava jeza. Uvukao sam glavu dublje u jaknu i prošao pokraj njih najmirnije, najtiše što sam mogao. Kad su mi već bili za leđima, dva su se sitna čupavca bacila na moju lijevu nogu i zagrizla u potkoljenicu svom snagom. Ne samo da su me ugrizli, nego sam i povjerovao da su me ugrizli. Svim srcem sam im povjerovao. Čučnuo sam, tijelo mi se urušilo, smanjilo.

A onda sam i ja postao pas, žuti mješanac. Vidio sam svoje tijelce na staklu njihovih vlažnih očiju. Odjednom su psi zakoračili natrag, oblizivali su gubice. Htio sam pozvati u pomoć, ali iz mojih je usta izlazio samo jadan lavež. Kad sam se već umorio, najmršaviji među

njima, sivi mješanac, istupio je ispred šugavog čopora. Onjušio me čitava i zarezao mi lice tupim pogledom. Nakon duge šutnje, obratio mi se tiho na toplom latinskom:

- Mir. Ti si dobar pas. Pun ljubavi.

I ja sam drhtavo odgovorio na latinskom:

- Dobar pas. U srcu ljubav.

Žute su mu se oči zakrvavile i stisnule. Slina je kapala iz razjapljene gubice na šljunak.

- Što zuriš, pseto? Nisam bijesan, moja je slina crna kamilica, sveta je. Je li ti drago?

- Je. Divna sveta slina - spustio sam glavu.

- Moraš me slušati, ti si sad moj sveti pas - zarezao je muklo i ugrizao me za vrat duboko, do izboja krvi. Čekao sam nesvjesticu.

- Zorane, vidiš koliko te duboko, duboko volim. Ne boj se propasti, samo se drži svakoga dana svih popisanih 613 zakona i bit ćeš bez mane. Pazi, psi će te u svemu pratiti i kontrolirati.

- Ne bojim se. Treba samo paziti - prošaptao sam. A onda mi je sivonja duboku ranu na vratu natopio svojom slinom. Bol je odmah jenjala, a razderana koža zarasla.

- Idi kući i drži sva pravila, pa ne moraš nikoga voljeti. Nikoga. Čak ni sebe.

- Pravila liječe! - viknuo sam u falsetu i zalajao na druge.

Na te su riječi svi psi bučno zalajali prema sivom mjesecu i razmahali se repovima. Nad gradom se nebo naoblačilo. Počela je padati ledena kišica. Drhtureći, psi su polako zašli u tamu šipražja iza rijetkih kuća. Tek kad sam bio siguran da je i zadnji zamakao, pojurio sam svojoj kući skližući se po mokrom kamenju. Pogled mi se mutio, poželio sam da me zgazi prvi auto. Ali nijednog auta nije bilo sve do visoke crvene kuće na broju 72. Vanjsko svjetlo nad ulaznim vratima je gorjelo, a vrata su bila pritvorena. Moja je sanjiva žena upravo iznosila smeće, kad sam visoko skočio da je ugrizem za butinu pod suknjom. Uzalud, crni očnjaci jednostavno nisu probijali svilenu kožu. Skrivao sam lice i navalio još jednom, i još jednom. Ništa, ni kap krvi. Ostao sam tupo zuriti u njezine poderane čarape i osjetio kako mi usta preplavljuje okus stare kamilice. Pljesnive. Počeo sam se gušiti u potocima sline.

Moja me Marina samo tužno gledala. Još sam samo zakrkljao nešto na latinskom o strahu, pa sam umro. Tu, blizu, pred samim vratima.

CELULIT

Smeta ti cvijeće? Pa mogu ga skinuti s balkona da bolje vidiš. Evo je, to je ona. U crnoj bluzi. Draga Katarina. Uvijek isto. Daj, uzmi još kave! Dakle, uvijek isto s njom.

Otkako ju je muž napustio zbog neke mlađe, čim grane jače sunce znam da slijedi ritual. Ljeti se svakoga jutra sva skockana pretvara kao da se zaputila negdje, tu u neki haustor, pozvoniti na neko dugačko prezime. Nosi vrećicu s poklonima, kavom. Da, da. Ali ne ide ti ona nigdje. I još se putem pretvara da veselo razgovara s nekim na mobitel samo da je susjedi ne bi ništa zapitkivali. A kako ih samo uljudno pozdravlja odsutnim klimanjem glave i smiješkom od uha do uha! Lukavica, kako se samo sjetila? Što, to majmuniranje s mobitelom svi ljudi rade? E, Nado, pa nisam to znala. Ja mobitel ni nemam, što će meni, staroj babi u mirovini? Uglavnom, spušta se neobično sporo ovom našom ulicom, a nosi debele hlače od tvida po ovoj vrućini. Daj zamisli koje je to mučenje! Pa ne bih se čudila, nedajbože, da joj srce otkaže. Pogledaj pažljivije, ali nemoj pasti s balkona. Da? Ali unatoč znoju, daj reci, zar Katarina nije krasotica? Jedna od najljepših žena u gradu. Pa što ako je malo deblja, baš joj dobro stoji. Što? Pa naravno da sam joj sve to rekla. Ali neće ti ona o tome ni čuti. Da se neće smiriti dok ga ne vrati, da je kriva što se tako zapustila, da se muškarca mora znati zadržati, i tako dalje, i tako dalje. Da ne povjeruješ. Ma žene su danas poludjele s tim celulitom. Kao da je uništenje celulita najveći svjetski problem! Ma došla su neka luda vremena, nekima izgleda odgovara da se pogled makne s onoga što je zaista važno. Što? Koje pitanje, ma nije važno čime se Katarina bavi. Umjetnička duša. Mislim da je profesorica klavira, daje privatno satove. Šuti sad. Vidjet ćeš, sjest će na pločnik iza onog slupanog crvenog auta na kraju ulice. Mislit će da je tako skrivenu nitko ne vidi. Skinut će hlače do koljena pa će štipanjem kože na bedrima grozničavo provjeravati je li putem izgubila štogod celulita. Lijeva noga, pa desna. A onda će ih opet navući, pa dugo plakati gledajući neku fotografiju. Posljednjih je dana nešto i zapisivala u notes, a jučer su joj ti papiri ispali dok je vadila mobitel baš kod moga ulaza. Vidim ja, sve nešto u pismu da je celulit ovo, da

je celulit ono. Trčala sam za njom s papirima, vikala... Što? Ma nije se htjela ni osvrnuti tko je zove, još je i požurila. Na, pročitaj ti. Ja ne znam što bih sad s tim. Nisam baš sve ni razumjela, ipak sam ja samo stara profa fizike. Aha, evo ti moje naočale za čitanje.

Dragi Ivane,

nedostaješ mi. Gdje si? Mili, zašto mi ne odgovaraš na pisma?

Ne krivi me što želim znati kako si. Kako tvoja karijera?

Ja sam još uvijek zatvorena. U svoje noge s kojima ti više ne želiš hodati. I s pravom ne želiš!

Znam da je za sve kriv moj celulit.

U mom celulitu je stara noć. Usirena, polarna noć. I žitak bijeli vosak dogorjelih svijeća. Strašno boli ta trulež na dodir mojih ruku. Znaš, mjesecima utrljavam najskuplje anticelulitne kreme u kožu, trujem ga. Neka crkne!

Glupost, celulit nije nikakva narančina kora, znaš ono, asocijacije na sunce i pješčane plaže... Da mi je znati tko mu je samo dao tako lijepo ime - narančina kora? Tužila bih ga za ironiju. Prije je đavlova kora. Pa prokleti celulit te otjerao! Ti si još uvijek zgodan muškarac (tenis nedjeljom još uvijek?), opet zaljubljen, bezbrižan, lak. Ne krivim te zbog toga, jer ti ni ne možeš znati kako je celulit u ženskom tijelu gramziv, jeftin. Kako je odurno, da kad zatisneš kožu na bedrima, jezivo glumi površinu mozga. Ne bez razloga. Sigurna sam da su se u moj celulit slile sve naše zajedničke umrle, iskrvarene, pobačene misli o bračnoj sreći. I tračevi, prve laži, suvišni smsovi. Ljepljive kapljice ljubomore. Dosade. Svađanja, bučnog optuživanja, nespornazuma. I sve naše neizgovorene, zanemarene izjave ljubavi gurnute pod ledeni krevet, ispod kojeg su se dimili moji samoubilački pištolji napunjeni šećerom i mašću. Tako je to, mi smo žene osjetljivije, sve gutamo (doslovce). Priznajem još jednom, da, jela sam, jela danonoćno, davila se lošom hranom dok si ti nemoćno promatrao. Oprosti, brinula sam se za nas! A ti si sve više izlazio. Bježao. Dobro je u svemu tome da se celulit i tuga ne prenose spolnim putem! Šalim se.

Zanima me, pričaš li joj ikada o meni? Znam da je mlada i lijepa, ljepša od mene. I vjerojatno ne piše pjesme i ne lupka po klaviru.

Pravnica ili ekonomistica? Ja sam još uvijek sama.

Znaš, kad mi je posebno teško samoj, u mom celulitu rastu male mrtve lignje i stjenice. Kao što sam ti i prije pisala, noću me obuzme gađenje nad samom sobom pa tvoje mogu lakše razumjeti. Onda bih najradije uzela nož i izrezala iz tijela sve to ukleto smeće. I spalila ga ritualno benzinom iza kuće. Prljavi celulit ispod moje kože? Pa pod mojom bi kožom trebalo biti samo crveno, krvavo meso gladiola! Onih žarkih ljubavnih gladiola samo za tebe, sjećaš se, kao nekad! Ah, što da sad radim? Ne ide to preko noći. Uvijek si posebno volio moje duge, mišićave noge. Uživao si kad bi se muškarci okretali za mnom. (Čuvam sve one kratke suknje koje si mi svako malo kupovao!) Dušo, da me samo vidiš, stalno se gola mjerkam u zrcalu, kao šiparica. I mogu ti reći da je najgore prošlo, zapravo mi se čini da je s celulitom otišao i velik dio gorčine i crnih uspomena. Vjeruj mi, činim sve da se riješim ružnoće kojom sam te otjerala, da te vratim u naše gnijezdo. Istina, malo sam zapustila posao, klavir skuplja prašinu, a Mislav (ah, sve ti više sličići) kaže da pretjerujem, stidi me se pred prijateljima. Ali ja mu samo kažem da je tata zaslužio svoju najljepšu Katarinu Veliku. Zar ne?

Želiš li me vidjeti? Mnogi mi vele da izgledam bolje nego ikad. Mogu ti poslati svoje nove fotografije. Molim te, molim te, odgovori mi što prije na pismo!

Volim te, tvoja Katarina

DRVOSJEČE IZ MAINA

- Jasnice, tu su egzotičnu priču izmislili blesavi Amerikanci, ali ako ti kažeš da se može provjeriti u znanstvenoj literaturi, dobro.

- Ti još čekaš znanstveni dokaz da Amerikanci nisu krivi za sve na ovom svijetu.

- Tako je. Kažeš ti meni, neki drvosječe su ludi. Sine, smanji tu očajnu muziku.

- Pusti, ne smeta. Bolesni drvosječe dolaze samo s obala...

- Dušo, je l' ti smeta jako sunce? Stat ću tu negdje sa strane, pa ti sjedni otraga, izgledaš nekako iscrpljeno.

- Ne treba, dobro sam. Slušaj dalje, ti nesretni drvosječe dolaze baš s obala jezera Moosehead koje...

- Čovječe, vidi ovu staru budalu ispred nas! Vozi kilometar na sat.

- Zašto me stalno prekidaš? Od kad znam za sebe neprestano me prekidaš dok govorim nešto što me zanima! Neću više ni zucnuti.

- Oprosti, sine, nisam primijetila. Nastavi, molim te.

- Opraštam, ali ne znam gdje sam stala. Da, kažu da se ta grozna psihička bolest javlja samo među drvosječama iz Maina. Na cijelom svijetu i nigdje drugdje.

- Ma nemoj. Kako si ono rekla da se zove taj sindrom?

- Mama, rekla sam ti već pet puta. Trzajni sindrom Francuza iz Maina.

- Neki se Francuzi trzaju, ništa čudno. Kako je sindrom dobio ime? Zlato, ne zaboravi ovih dana uplatiti treću ratu francuskog.

- Uplatila sam jučer. Piše da je sindrom dobio ime po francusko-kanadskim drvosječama koji su oboljeli na poslu.

- Na poslu, naravno. Koji su simptomi? Oprosti ako si mi već rekla.

- Tipične reakcije su naglo poskakivanje, vrisak i mahanje rukama, a u nekim slučajevima bolesnik postaje neprijateljski raspoložen. Daj zamisli, sva ta tajanstvena histerija bez ikakva stvarnog povoda. Mama, odakle nam muhe u autu?

- Je li netko otkrio što uzrokuje takvo ponašanje? Možda neka zla šumska gljiva.

- Nije gljiva. Ne zna se još uvijek, jer nisu ni geni ni šumski insekti. Valjda strah.

- Gle ti ovaj semafor. Kakav bi to bio strah?
- Iracionalan. Radi se o pretjeranim refleksnim reakcijama uzrokovanim panikom kao posljedicom i najmanjih podražaja, a reakcije nisu u razmjeru sa stvarnim šokom.
- Dobro, muškarci drame sa sjekirama u rukama. I to je to? Zašto taj sindrom tebe toliko zanima? Čekaj, stat ćemo tu kod kioska da ti nešto kupim prije ručka. Jesi gladna?
- Ne hvala, nisam gladna. Za razliku od ovih muha.
- Sine, insistiram. Moraš nešto pojesti, kupit ću ti sve što želiš.
- Rekoh ne hvala. Zašto izbjegavaš ovu temu?
- Ne volim slušati o poremećajima. Osobito kad su tako čudni.
- Najčudniji u ovom sindromu su slučajevi refleksne pokornosti naglim ili strogim naredbama. Poslušnost bez ikakva razmišljanja. Na primjer, naredba da nekoga udari odmah je provođena bez razmišljanja o posljedicama, i kad se radi o bliskim ljudima.
- Razumijem, kao hipnoza. Dosta, Jasna, ne da mi se više slušati o tome.
- I još k tome često ponavljaju riječi koje se tog trenutka izgovore, čak i strane izraze bez razmišljanja o njihovu značenju.
- Baš kao neki naši političari. A sad bi zbilja bilo dosta. Ruž ti se izbrisao, popravi ga.
- Neću. Gle, zove me tata. Ne mogu vjerovati!
- Molim? Odmah mi daj mobitel! Da mu se slučajno nisi javila!
- Ali samo...
- Nema ali. Što sam ti još davno rekla?
- U redu. Neću, mama.
- Jasno da nećeš! Ni danas, ni sutra, ni ikad. On je za tebe mrtav.
- Jasno. Za mene je mrtav.
- I sve će biti dobro i lijepo.
- I sve će biti dobro i lijepo.

ČEKAONICA

Čekaonica je čekala, sjedila i pušila ispred svoje ordinacije.

Sjela je točno ispod malog prozora radi dima, da ne smeta. Nitko je nije ni primijetio.

Šutke je razmišljala o sudbini Penelope i na nikoga se nije obazirala. Čekala je da samu sebe shvati. Da otvori vrata. Možda pogodi što je s mladom ženom u plavoj suknji. Mlada je žena sjedila u čekaonici blizu jedinog prozora. Bila je gužva, a ona je pasivno čekala na red, pušeći u sebi. Dugo, već tisuću godina, hektopaskala, litara, kilograma, volti, metara je čekala da dođe na red. Gužvajući suknju, lagano se njihala na bijeloj plastičnoj stolici sa smečkastim otiscima opušaka.

Nešto u njoj nije u redu. Valjda kao i s drugim trbusima ovdje. Vadit će joj krv, razne pretrage, urin. Pa će dugo, dugo čekati rezultate. A možda ipak odmah nađu njezinu bit i shvate je. Opišu je ljudi u bijelom s bolje strane čekaonice. Pa je poljube. A onda je iznesu van na terasu među golubove i puste je u nebo kao papirnatog zmaja. Zatim sretni otkinu od poda i zapale svaki po stolicu iz svake čekaonice na svijetu. Stolica kao pokvareni kutnjak. Iščupati čekanje! Neznanje. Brigu. Neizvjesnost. Pretjerivanje. Mlataranje nogom. Nagađanje.

Kada uđe, možda joj stažisti zaplješću nad urinom i bace petarde kroz prozorčice. Možda je cijelu temeljito pregledaju i zavole. Na krevetu iza paravana prerade je u nešto novo, zdravo, brzo, korisno. Od stare nje sačuvaju samo jednu tanku kost za medicinsku iglu. Zagledala se u prozor. I gradsko se nebo stisnulo u svojoj plavoj suknji iza malog prozora. Strah ga je nečeg nevažnog. Tišina. Iza vrata ordinacije odjeknu koraci u klompama, pa nestanu, izazovno. Pitala se - je li uopće netko unutra?

Žena napiše nebu prstom - Nijedno nebo se ne bi trebalo bojati prozora. Prozor ti ništa ne može. Nebo joj napiše - Kako ne može, hvata me u klopku, uokviruje.

Htjela mu je odbrusiti, ali je naišao tust oblak. U čekaonici na kraju grada postalo je nesnosno zagušljivo. Prašina sa sandala se odiže s poda i zuji, a sve što se kaže, pomisli, zaželi, postaje žuto. Staro i

ljepljivo, kao da iza vrata umirovljene sestre peku stare brašnaste kolače. Mlada se žena tom žutilu otima i sjedi svijetlo plava iza sunčanih naočala. Ogladava se u zamućenom staklu izlaznih vrata. Pomisli, možda je danas subota, a nije se dobro ni našminkala ni počešljala. Nema veze, samo da već jednom dođe na red pa će se kod kuće srediti za dugu šetnju gradom. Gledat će izloge. Popiti kavu. Ali što će novoga obući? Da li se u uzorku krvi može vidjeti da je već danima stisnuta u kostimiću od prošle godine? Da, vidi se to i golim okom. I koje cipele da izuje? Toliko je već cipela na njezinim malim stopalima umrlo, izulo se. Ogladavala se; sve žene u čekaonici sigurno isto tako nose staru odjeću i zube od prošle godine. Namigivale su povremeno jedna drugoj, znojile se i spavale. Sanjale muškarce i sinove. Neke su mislile na Boga. Uhvaćene, s njima su zajedno čekale pregled njihove štikle, marame, nosovi, torbice. Nervozni prsti i stare besplatne novine, oglasi. Sunce joj odjednom udari svoje lice u lice; mlada žena sklapa oči i traži precizne riječi za doktore. Isprike. Ali sve joj izmiču, poput uzvitlane prašine. Možda je medicinske sestre sasvim obnaže pa preslušaju njezino tijelo stetoskopom. Tijelo je mudrije od usta.

Može li se u malom uzorku krvi pod mikroskopom vidjeti da je već dugo sama? Može, pa u krvi je duša. Može li se u krvi vidjeti dolazak prave ljubavi? U krvi je život. Može li se u krvi vidjeti glupa kifla? U kifli je brašno, mljeveno tijelo. Vadi drugu kiflu sa sezamom iz torbe. Za razliku od brašna, krv je duša, mljeveni dah. Još malo strpljenja i iza zatvorenih vrata sestre će joj usisati uzorak iglom pa će popadati u nesvijest redom, kao napuštene balerine. Jer njezina je krv jaka, posebna. Kao da je satkana od crvenih pahulja, neponovljiva. Potresna kao i krv svih žena i muškaraca na svijetu. Iza zatvorenih vrata ordinacije već dugo zvoni telefon. Kao da i bežični telefon hoće da mu izvade krv. Nijedna se klompa ne javlja. Nijedna se vrata ne otvaraju na kucanje.

Nekoliko je žena na to kratko zagundalo i to je sve.

A kad zatisne komadić vate na ubodno mjesto, nad gradom će pasti jaka kiša. Tople kapi će žestoko udarati u stakla ordinacije i ostavljati plave mrlje tinte. Bit će lijepo. Tišina zdravlja. Grad će se povećati od sreće. U pauzi za ručak doktori će pojesti juhu od slomljenih kišobrana s ceste. Napisat će dirljive pjesme i čekati da pljusak

prestane, da se ukoči cijelo nebo, da od ljubavi i zdravlja stane svaka krv u veni pod smotuljkom vate i jagodice... I oni će je iznutra dešifrirati, prozreti i ona će znati što je s njom. Hoće li još dugo biti živog tijela, hoće li još dugo šetati s psima, hoće li još dugo biti sama. Pojela je treću kiflu. Sunce joj se maklo s lica kao muha. Žene su protezale natekle noge u sandalama.

U čekaonici na kraju grada poderale su joj se čarape od čekanja. Procurilo joj je mlijeko, izbilo na košulju. Od čekanja joj se opustio minival. Na vratu joj se materijalizirao puž. Pojela ga je. Vrata ordinacije su i dalje zjapila zatvorena.

Zaspala je od umora. U praznu stolicu do njene zavalila se starija gospođa s kutijom cigareta u ruci i probudila je laktom.

- Dajte, pripalite jednu dok vas ne prozovu. Ovu sam kutiju načela prije pet godina u hotelu Moskva.

- Ne, hvala. Ovdje vam je zabranjeno pušenje.

- Znam, dušo. Bilo bi bolje da je zabranjeno čekanje, zar ne.

Starija je gospođa zaudarala na neku drugu čekaonicu. Njezino se zgužvano lice duboko zamislilo, a onda je naglo ustala, zapalila cigaretu i preko znaka zabranjenog pušenja kod vrata tamnim je ružem ispisala ZABRANJENO ČEKANJE. Žene su se muklo nasmijale. Unutra se neki uznemireni glas napokon javio na telefon. Velika su se vrata ordinacije širom otvorila i bijela kuta je prozvala prvo prezime.

- Mirković!

Prenula se i popravila plavu suknju. Što će im reći, zašto je čekala toliko dugo?

- Mirković! Gdje ste, nemamo cijelu vječnost!

Čekaonica je ugasila cigaretu, zagrabila torbu i nasmiješena izašla na cestu. U gradsku su prašinu pale prve kapi kiše.

KIŠA

Kiša je luda. Kako nešto može biti samo od sebe kiša?

Može, jer kiša je mudra. Kao okrugli kvadrat. Kad je bolje pogledaš plazma joj je prazna i puna. Suzni su joj paketići puni izgovorenih riječi, budućih žaba, travki, mesnatoga bilja.

Svaka je kap puna sjemenja, tanina.

Kiša je i prazna, ne napinje se, ne natječe. Slobodna je, živa.

Diskretno sja na krovovima. Ne trune. Ne smrdi. Besplatna je. Stoga je za naše vrijeme čudna.

Zapravo, odakle na nas pada kiša?

Nikako iz zasječenog zapešća oca muha. Ili iz digitalnih cijevi u oblacima.

Pada sigurno s onog zgusnutog mjesta na nebu punom želja i pozdrava.

Čim ugleda napućena usta zemlje, kiša se pošalje dolje kao poštar-kamikaza.

Pijana od neshvatljive hrabrosti zaleti se, skoči na glavu u bazen asfalta i zemlje, bez truna razmišljanja. Razbaruši se. A opet bude matematički ravna. Neki je žele posve голу, nevinu, bez zaštite kišobrana. Vodu bez zahtjeva, bez suvišnih pitanja.

Jesenska definicija: kiša je hipnotična, blaga bol davanja uz tonove rominjanja.

Skoro uvijek pada na vrat, lomi ga još prije tla. Tresne bez vriska, ne stigne ni zakolutati očima. Namignuti nekome koga je jako smočila. Nekome koga je nakratko prisno upoznala, zavoljela. Od vjere u pad fatalno lijepa, kosti joj u buktinji izgore u brzini padanja, a kristalne joj se oči prelome u tisuće malih, tekućih faceta. Kao bezbroj Božjih naočala.

Bez posljednjih riječi, prije smrti zaželi nešto. Pomisli na opojni miris smočene prašine i bujne plodove zemlje. Uzbuđenost klorofila. Poznavajući tajnu zakona ljubavi, ponavlja tablicu umnažanja. Zna da će, ako li ne umre, ostati sama negdje pomnožena s nulom i dvije neboje. Impotentnom bijelom i frigidnom crnom. Iscuriti iz tekuće Rubikove kocke na nebu u skrtnutu tamu, implodirat će u jednu jedinu crnu kap. Tešku kao neudata zvijezda na rubu svemira. Gorku

kao usirena mjesečina. Sumnjičavu, nepokretnu. S okusom izударanog lima. Noževa.

Neugodno meku. Ako li ne umre i rodi paprat, lagat će žednim putnicima. Izmišljat će o vodi, o pustinjama, različitim tlima. Tući će ljude bez zvuka. Udariti i zapljuvati dijete. Spljoštiti ležećeg policajca. Slijepa će se otklizavati po slanim palubama krstarica. Stoga je bolje leći jedan, a ustati u tisućama.

Počeo je pljusak, kao da su se prelomila natovarena stabla tisuće minijaturnih breza. Krc, posljednja ode kost maloga vodenoga prsta. Tvrda a krhka, kiša polomljenim kostima ruje svoju smrt u gustom tlu, lomi se od užitka. Dubi rupe u kojima već dišu i dobijaju imena mali daždevnjaci. Daždevnjak Milko, Marko, Petar, Željko, Jasna...

A vjetar vije neurednim livadama. Mostovima. Kapijama. Ulicama. Širokim trgovima suhi ljudi hodaju, hitaju, zaboravljajući da pomoću svojih nogu ne padaju i ne lome se, već stižu na posao i svadbe. Zaboravljaju sve. Kasne prijateljima, nose pune vrećice krivnje, grbe se pod debelim kapima i oštrim vjetrom. Plaču neutješno, ostaju suhi, suhi do smrti, dok se plodni kišni sok izlijeva iz širokih rana kraj ceste, niz splet oluka i kanala.

Gradski ljudi uglavnom ne vole kišu, zanovijetaju na radiju. Da je kiša mokra, da je kiša tužna. Kiša se smije. Možda njezino prozirno tijelo nekima bolno izgleda, ali to je tako samo s tamne strane očiju. Jedino žali što ne stigne promatrati ljude i ostati na njima. Kiša piše u notes:

Nađite mi jedno hrabro ljudsko biće koje zna voljeti, pa da padnem na njega i svu vječnost ga gledam.

KIČMA

U Kini. Vele znalci da se prave kičme mogu naći još samo u Kini, i to zimi ispod debelog leda. Poslije tajnih krštenja noću, na rijeci Yun. Tamo kičme mirišu na propupale izraelske smokve. I griju srca, cijelu iscrpljenu zemlju. Kao da nisu kičme, već zapaljene baklje u noći. Tihih pršljenova, blago zavijene. Vitke, svete konstrukcije, blještavo bijele za odrasle i za djecu. Ne krckaju ni kad u njih zapuše vrući crni vjetar.

Pa ipak, zabilježeno je da se i takve kičme ponekad rastope.

Ovdje naše kičme opojno mirišu na gradilišta, zavarivanje željeza i opeku. Ljeti se nekima s pršljenova u hodu osipa fina crvena prašina, kao cimet.

U Vatikanu je kičma štap za goste u vitrini. U Moskvi je sportsko violončelo. U pustinji je progutani kišobran. I u meni isto. Ponekad me velika drška u ustima zasmeta prije tonuća u san. A sve su kičme, i ovdje i tamo, uvijek samo debele koštane trske s besmrtnim škampom koji sve vidi iznutra.

Znam samo da svatko treba nositi svoju kičmu. Osobito u posljednje vrijeme, jednu kičmu za po doma i za grad. Za tržnicu, za tramvaj, za općinu.

Kičmu nehrđajuću, crnu, iskuhanu. Onu koja sja na mjesecini. Kičmu svjesnu svega. Mudru. Niklu iz betona, bez doticaja s puževom sluzi. Britku, visoku. Tvrdu, snježnu, išibanu vjetrom. Nazubljenu. Mrku, ipak ranjivu, plačljivu na perje i nedotaknutu kožu.

Kičmu na zapovijedanje. Na navijanje, slaganje i rastavljanje. Kičmu kao jarbol, morski kolac. Kao jelku. Kao telegrafsko koplje.

Već po potrebi, rasporedivu u išibani križ po podu, u goruću zvijezdu na stropu.

Kičmu punu guste atmosfere. Punu dobrih vijesti. Punu želje, želje, želje. Do vratnog kralješka napunjenu kolektivnim pamćenjem svih voljenih ljudi.

U takvoj je kičmi zastava. Vijori. Podiže se onim poznanicima na cesti punima tjeskobnoga graha, zamotanima u požutjele zastore. Oni se smiješe, i posrcu preko svake sjene. Klimavi su, u leđima

imaju prazno mjesto. Ne smiju ni tući ni ljubiti. Moraju se čuvati svakog napora. Na licu im se vidi krevet. Mirišu na mokru zemlju.

U kičmi je sol i sja neonsko svjetlo.

Ljudi s dobrom kičmom su čisti, prozračni, pometeni. Bole ih ruke od ljubavi. Nisu u sebi podstanari, već stanodavci. Nemaju zelena lica i voštane nokte, zube prevarene kuje. Ne gutaju metke ujutro nakon umivanja kao tablete protiv glavobolje. Nemaju lažne adrese i slomljene kišobrane, nepreboljene šamare i zalupljena vrata. Umiju razdvajati poljupce od poljubaca, vode od voda. Kartaju belu dok igraju poker i svemu se nadaju, sve vjeruju. Krvare kada ima mjesta vani, jer kad krvare jako rastu. Zubima kopaju komunikacijske kanale. Ne izrezuju si mnogo prostora iz mesa zatvorenog čovjeka. Radije čekaju. Stalno vide Božji oblik ruže. Ne boje se biti tihi u golome mraku. Mirišu na sunce.

Srca u srcu su im krvava, teško ih je razgledati do zadnje postaje. Imaju dobru kičmu, a nisu nikada bili u Kini. Nema potrebe.

KOLAČ

Majka peče kolač. Sva je u goloj vodi. U kuhinji je vruće kao u pećnici. Nakon dva sata kolač se ispekao i mama ga reže na nejednake kocke. Ulazim u kaputu i cipelama u dnevnu sobu. Nemam vremena za presvlačenje, želim sumanuto jesti. Moj želudac sluti prisutnost vrelog biskvita. Navire slina. Moje se oči šire nad kolačem. Moj mozak požuruje moju ruku da ugrabi najveću kocku. Kolač krije tajnu tko je moja majka. Bacam torbu na stolac, jedem kolač u žurbi. U biskvitu nailazim na komade jabuke, na marmeladu od šljiva, ali ne i duboku tajnu o mojoj mami. Kako to da je nema unutra? Možda je mamina bit baš u posljednjoj kocki. Onoj koja ima bar dvije nagorene stranice i koju nitko ne želi pojesti. Ili nekom drskom kvadratiću u sredini? Dok jedem veliku treću kocku, kolač je već pojeo moja tri prsta. Vrijeme uzalud prolazi. Ja jedem kolač i kolač jede mene i mi se proždiremo. Da mi mlađi brat to vidi, pogrešno bi shvatio i zvao policiju. Mali igra play station, i play station igra njega. Ali to se nestajanje ionako ne vidi. Trenutno nitko u ovoj kući nema čiste oči.

Majka sjedi za praznim stolom i gleda u vrata. Njezino tijelo mirno diše. Uska ramena. Tanke nožice krojene kao mrkva. Zdepaste ručice položene u krilo. Glatka koža. Zablaćene oči. Uzak nos, dlačice. Uporno izbjegava moj pogled. Nas dvije ne razgovaramo već trideset godina, pa mi je ispekla kolač od jogurta. Majka misli da ne razgovaramo posljednja tri dana, pa mi ga je svejedno ispekla. Dobar je, kažem, ali mu fali nešto. Mama zagunđa u bradu i odlazi s tom dubokom tajnom iz sobe. Ja nastavljam jesti. Poznate su mi samo sitnice.

Znam samo da je moja mama bila čistačica u banci u Savskoj. Na nekoj nečujnoj frekvenciji kolač sve glasnije vrišti. Znam samo da je moja mama radila kao crnac u tri smjene u nekoj konfekciji kad je srela tatu. Kolač je sve deblji i gluplji. Znam samo da je moja mama maštala kad je bila curica da je bogata i da živi u Americi. Vrištim na kolač bez ikakve frekvencije i bez veze. Znam da moja mama začuđujuće vješto preskače vijaču i revno prati dnevnu politiku. Vičem na kolač jer to priprosto biće od tijesta nema spoznaje tome

tko je bilo tko, a kamoli moja draga mama. Gotovo isto kao ja. A ona ga je sama stvorila, u pećnici ispekla, i da je bilo više vremena, odgojila bih ga.

Brišem usta krpom i bacam se na kauč kao vreća. Mamina me kolačurda pojela gotovo do kraja. Ostao je samo nabujali trbuh u cipelama. Ipak se ne dam, krećem u donošenje zaključaka. Ali ne glavom, srcem. Srcem shvaćam sad da ni štrudle, ni jabuke ni jaja, ni šunka, ni restani krumpir, ni špageti, pa čak ni oni s najboljim parmezanom ne kriju nikakve oslobađajuće tajne o ljudima i duhovima. Ne trebaju im ljudi ni njihova duša; samo spremne hvataljke i otvorena usta. Glad za ljubavlju. Rupa u srcu. Slina.

Majka je opet nepočešljana. Na kauču gleda meksičku sapunicu. Plače jer je neka žena našla kćer nakon duga vremena. Poslije su vijesti. Ali ja znam da mi ni u vijestima nitko neće reći ništa o njoj. Ni dolje u trgovini. Ni na općini, ni na katastru. Ni Barbara, ni Tamara. Ni u odvjetničkoj komori, ni u kazalištu. Ni na busnoj stanici neće ništa reći. Ni na Internetu. Ni njezin Sinj, ni Trilj, ni Strizrepe. Ni muž, ni ona. Samo Duh Sveti.

KOSA

Izvolite, ispunila sam formular. Iako vi tvrdite da je takvo nešto besmisleno.

Nije neka velika šteta, ali sam vam morala prijaviti. Možda mi Grad ipak udijeli neke novce. A što vi mislite, gospodine, da je ipak vratim proizvođaču?

Da? On bi je valjda znao popraviti, ako može napraviti da gušteru ponovno naraste rep, onda mu ni oštećena kosa nije nikakav problem. Ali rekla sam sebi:

- Ma nemoj, Karmen, pa što ćeš mu reći, zašto se nešto toliko vrijedno pokvarilo? Da baš nisi pazila, jer ti se nagomilalo posla zadnjih mjeseci za rad u trećoj smjeni? On ionako zna sve te bijedne izgovore: prekid duge veze, izležavanje s kutijom maramica, kašnjenje s prijevodom Kafke, čitanje romana pristiglih na natječaj. Znate, čitanje mi je ipak padalo najteže. Samo fantaziranje, a stvarnost je pravi nadrealizam! Zbilja sam svašta čitala u životu, ali nisam znala da se ženska kosa može pokvariti kao pašteta! Kao mikser, ili kao raspoloženje. Znam da mi ne vjerujete. Ali može, itekako. Možda vaša ne, ali moja da.

Ja sam se već rodila s kosom. Uvijek mi je mnogo značila. Nijedna u gradu nije imala takvu kosu! Primjećivala sam još od ožujka da s njom nešto nije u redu, kao da više nije bila moja. Mislila sam, proći će. I baš 15. lipnja ove godine, jutro prije odlaska u Zadar svratila sam preko volje kod svoje frizerke Renate da mi pregleda korijen, vlasite, vrhove. Uza sav trud, kosa mi rođenu Renatu nije prepoznala. Opirala se. Nakon pola sata natezanja s četkom, prijekorno me gledajući Renči je rekla: Na krajevima je ispucana kao da je netko stalno iz pištolja pucao u nju. Dakle, tko je pucao? Napisala je dijagnozu na žuti papirić:

Duga, krštena kosa tridesetogodišnje Karmen Robić je oslijepila, puknula, strunula. A bila je tako lijepa, kao od crvene zemlje.

Na brzaka sam platila pregled, namrštila se i bacila papirić u prvu kantu. Nisam u to vjerovala.

Mislila sam, plavo će more učiniti svoje. Ali bilo je već kasno. Dok sam se sunčala na zadarskim plažama, sve je na mome tijelu govorilo o životu, a kosa je šutjela kao pantera. I bila hladna. Dementna. Usiljena. Oko nje su se rojile debele muhe. Po ulicama bi me slijedili mršavi psi i bijesno lajali na nju. Ponekad bih ih gađala kamenjem, a češće je bio dovoljan veliki slamnati šešir. U samotnim lutanjima noću kao da su ostale na vjetru klapati samo njezine oglodane kosti.

Dok sam Maji i Zvezdani na jutarnjoj kavi prepričavala san, kosa je u mrtvim zmijama visjela beživotno oko moga vrata. Cure me nisu slušale, pušile su i gledale u kosu kao u krepanu mačku. Kao da je zarazan, Maja je s gađenjem dohvatila jedan pramen i upitala: Što ti se to gadnog dogodilo s kosom? Ne toliko očima, koliko je prstima nekako sićušna, čučnuta, mala.

Zvezdana je dodala: Bez pramička zraka, bez kapi krvi.

Popravile su svoje frizure. Šutjela sam. Sjetila sam se Samsona. Njemu su bar drugi na spavanju ukrali kosu. A meni? Cure su naručile još jednu kavu i naredile mi da se hitno vratim u Zagreb srediti stvar. Jedino mi je bilo žao mora. Čim sam se raspakirala u svom malom zagrebačkom stanu, rekla sam svečano svom odrazu u zrcalu: Mala, nema više odgađanja. Bolje si priznaj. Kosa ti je umrla.

Priznala sam si. Umrla je, ali ipak nije otpala. Nekim se čudom uhvatila zubima za svoje kožno tlo. Onako pocrnjela i mrtva nastavila je rasti kao korov. Neka, pustila sam je da raste kao cvijeće na vlastitom grobu. U jesen će vjerojatno uvenuti i ja ću je zaboraviti. Dobit ću neku novu, vjerojatno slabiju, svjetliju i sličnu drugima. Ali ja ne želim novu. Pa tko bi? Ipak je kosa moja kruna, i ne želim zamjensku, utješnu. To vam je kao umjetni zubi. I vi mene nikako da pitate, dragi gospodine, kako se ta grozota dogodila?

Pa ne umire kosa svaki dan! Ruku na srce, nisam morala unajmiti privatnoga detektiva da bih saznala zašto je umrla i tko ju je ubio. Gledate me u čudu. Mislite da ne znam tko je ubojica moje kose? Vidite, nekako sam cijelo vrijeme slutila da je umrla je od trovanja noćnom tamom. Mjesecima, iz noći u noć vlasi su se natapale onim nevidljivim crnilom iz zraka radne sobe, jedva osvijetljene noćnom lampom. Vjerojatno je padala u nesvijest već u jedanaest. Nedostatak sunca i zraka. To je, ništa drugo, a sada to znam i bez

Irme Alić, starije kolegice iz firme koja mi je još davno naredila da smjesta prestanem raditi noću, a danju spavati.

Šaputala mi je naginjući se preko radnog stola:

Ubilo me zamalo u tvojim godinama, počela sam dobivati crnu menstruaciju i sive nokte. Kakva noć i rad! Draga Karmen, noć je jeftini parfem za sove i lopove. Noć sve pred sobom melje u crni puder. Noć mrzi cvijeće. Noć se služi samo noževima. Noć kopa po smeću. Noć nema kuće. Noć plače i laže ljubavnike. Noć jede imena i prlja suđe. Noć visi naopako sa stupova na ljude. Noć je samo do jutra. Ma predivno! Znaš tko je to rekao?

- Je, lijepo je. Tko?

- Ja.

Kolegica Irma je imala lijepu dugu kosu boje meda. Nosila je visoku punđu i pozlaćene češljice. A meni se punđa više nije dala napraviti. Kosa je bila prekruta i za obični rep. Mogla sam znati odavna da je stanje alarmantno po flekama čađe, pepela, stotinama opušaka, svijenim žičicama, starim pilećim koščicama i svakojakoj sitneži pod debelim pramenovima koji bi ostajali na jastuku kada bih ustala oko tri poslijepodne. Odmah bih je po ustajanju iščešljala kraj otvorenog prozora mokrim češljem, a ona bi ostala pusta i prazna. Znao, neka se divovska magla nastanila u njoj, neka bolna tišina u prahu. Ništa. Što ću sad, pa ne mogu tužiti mrak za ubojstvo. Eto, doviđenja.

KREKET

Znala sam da se opet ništa ne događa.

Do kad će se meni događati ništa kao neki crni monolit koji me posvuda slijedi iza leđa?

Tako je temeljito dosadno. Za poludjet. Zrak je u sobi zagušljiv. Kao nervni plin.

Šteta što ne moram razbiti prozor! Daleko jeftinije je otvoriti ga, kao i svakoga dana. I kad otvaram prozor ove sobe, on ostaje proziran. Prozirni stakleni prozor. Gleda on kroz mene, gledam ja kroz njega. Tko je prozirniji? Zna se.

Tražila sam smeđe papuče kod kreveta i našla sam ih odmah, tražila sam crne čarape, jedne nema. Mogla bih je tražiti najskupljim detektorom za čarape, ali čarape ne bi bilo. Normalno, to je tijek stvari vezanih za noge. Obje noge.

Smrdi mi iz usta. Sinoć sam pojela četiri češnja češnjaka s jetrenom pašetom i odmah zaspala. Pao mi tlak. Moram dobro oprati zube.

Grgljati. Iščetkati si jezik. Nemam čiji drugi. Jedina me kćer napustila sa svojim jezikom prije godinu dana. Sigurno je sretna u kući s mužem psihijatrom specijaliziranim za alkoholizam i fikusom Freudom.

Što bi na njezin izbor rekao moj pokojni i njegova jetra? Ništa.

Isprala sam lice od paste za zube i isplazila jezik pred velikim zrcalom u kupaoni.

Pa, izgleda da je u redu, normalno je crven i hrapav, unatoč laganoj groznici koju osjećam.

Osjećam? Već dugo nisam ništa osjetila. Moram to proslaviti.

Već je petnaest do sedam. Nema šanse, ne mogu na posao, poslat ću tajnici poruku. Kad ću više i ja u zasluženu mirovinu?

Opet moram u krevet. Još se nije ohladio.

Kako dosadno, taj krevet sve više sličići velikoj biljci mesožderki. Polako, mirno guta svoj plijen. Gasim svjetlo. Povraća mi se. Gdje su mi aspirini? Napipavam po medicinskoj torbici na nahtkasliču. Uzimam neku tabletu, gutam bez vode.

Zaspao ću. Ne, prvo ću se pomoliti za ozdravljenje. Nisam dugo molila. Jer ako umrem, tko će me naći? Arheolozi? Evo, već

spavam, i to uvijek na lijevom boku. Kao da nemam desnu stranu tijela.

Sanjam nešto glupo, krastavce.

Odjednom me probudio neki zvuk! Naćulila sam uši i ukočila se. Usput sam primijetila sa zadovoljstvom da sam još živa.

Bez sumnje, zvuk je dolazio ispod moga kreveta. Lijep, omamljujuć i rezak. Nijedna stvar u mojoj sobi ne može proizvoditi takav zvuk! Čekaj, kako je moguća vodena huka ispod moga kreveta? Treba vidjeti.

Sagnula sam se polako i pogledala.

Ispod kreveta je nadirala velika, mutna rijeka. Odakle je dolazila? Nije valjda susjedu Periću pukla cijev? Meni nije. Meni se ništa ne događa. Napinjala sam oči, pa ipak u tom kaosu nisam uspjela razabrati gotovo ništa. A onda sam, naviknuvši oči, shvatila da ne vidim jer pod mojim krevetom pada gusta kiša iz crnih oblaka s jakim mirisom ruža! Kao ljetne kiše iz mog djetinjstva na Kupi!

Na mene su zalajali lijepi, mokri psi u mulju na modroj obali. Mahali su repovima.

Kao čekićima. Bum, bum. Mahnula sam im rukom. Sijevale su tanke munje, peckale me po koži nogu, kovale su se i oštrile gigantske vilice i žlice. Bit će nečija velika svadba. Lijepo, ali ispod moga kreveta! Zinula sam da ću vrisnuti, a bijele su čipkaste košulje i pisma poletjeli na vjetru pravo meni u usta. A onda su mi pažnju privukla predivna mala svjetla na granju i naplavinama gorjelo je perje u toljagama. Odjednom su se dolje kod razvaljenih vrata sobe izvrtili golemi ćupovi od gline. Neki su se odmah razbili i prosuli svoja zrnca zlata. Ja sam bogata! Samo da moja Iva ovo čuje.

Iza ormara su rasle plave gljive, bešumno, kao jablanovi. Probile su mi krov, ali ništa zato.

Već posve u transu, zagazila sam do pasa u rijeku, a dugi su smeđi brodovi zaplovili unazad otvorenih prozora. U brodovima su blještavi lusteri padali i odskakivali od ljudi. Meko kao pikule. Zaorila se vesela pjesma. Muškarci u ložama su se kuckali čašama, dame su plesale u zraku, a krinoline su se zaplitale, otplitale i šivale same od sebe.

Mladi su mornari gledali kako na horizontu krateri bljuju rajske ptice. Ludo, ispod moga kreveta je nastao novi kontinent. Natopljena je

zemlja u vrtu štucala. Gdje mi je samo šampanjac? Ovo nisam mogla ni u snu sanjati. Odjednom je u predsoblju zazvonio telefon. Resko.

A onda su sve prekrili krastavci.

NOVAC

Vrijeme nije sol, nije nježnost.

Vrijeme je novac.

Pogotovo siromašnoj ženi koja nije zaposlena i ne misli ni na što drugo do na sav svoj pobačeni novac. Dok kuha kavu, gleda televiziju i čita biografije slavnih misionara, ne stvara baš nikakav novac. Ona diše. Uzima i vraća zrak.

Dok suši kosu i sluša radio, novac ne raste u tegli na prozoru. A trebao bi jer baš ona postoji. Jer je lijepa i pametna i rodila se. Na zidu sat otkucava, ali ne luči ni ljepljivost kakvu imaju kovanice, a kamoli kovanice. Zidni sat je normalno biće i ne vjeruje da je vrijeme novac.

Mnogi radni ljudi vjeruju da je vrijeme upravo to.

Crveni mlaz joj se slijeva niz noge i puni papuče. Možda ga mačka capama raznosi svuda po stanu. Što ćeš, ne vide se tragovi, iako je posvuda prolivena krv, po stolnjaku i pločicama. Sve sama nevidljiva krv vremena. Poput menstrualne. Kako li je uzvišen taj plač nad neoplođenim! Da, samo žensko tijelo može tako dostojanstveno jecati. A jedino glava zna za neoplođeni novac.

Dok šeta psa parkom sva u svojim mislima, prolaznici s vremenom u novčanicima okreću se za njom i pale alarme na mobitelu.

Halo, dobar dan! Ovdje John Horvat. Prije pet stotina kuna u ulici kneza Branimira viđena je gospođa, nazovimo je Nezarađeni novac, koju treba hitno prijaviti. Bilo kome. Ispuniti obrasce. Fotografirati i napisati službeni izvještaj. Odvesti u najlikvidniju banku na terapiju! Toliko i toliko od mene!

Novac je vrtoglavica koja okreće svijet sve dok ne povrati, mogao je reći gospodin pjesnik otisnut na novčanici. Ali više ne može. Vrijeme nije salo, nije mirisni papir.

Vrijeme je pravi pravcati novac i pol. I treba ga znati iskoristiti. Pretvoriti u svoga računovođu i ujaka, poslijepodneveni užitak i ugaoni kamen. A kako to da ipak onaj koji nema vremena baš ima novaca. Ovaj jezični fenomen je još uvijek nedovoljno znanstveno istražen. Pa što.

Posvuda u hotelima smrdi i vijori novac u naviklanoj kosi, u prepisanom predgovoru, u mramornoj grobnici, u narančama u gajbi, u tabletama selena i engleskoj travi. Ponekad nad gradom pada kiša jer je normalna. Ljudi trče na posao s pozlaćenim kišobranima i kukaju:

Pa kako to da kiša nije novac? Kakva šteta! Kiša je samo glupa voda. Nemam još uvijek ničega dovoljno. Budućnost mi smjesta treba crno na bijelo. Sutra je sami novac i sreća. Sadašnjost je tek zrno i lančić. Danas treba založiti djecu i Boga, suzu. Dragu beskorisnu glazbu. A što je kad ljudi spavaju?

Ne zna se da l' u blagajnama tijekom noći vrijeme prolazi ili ne. Što radi?

Računa. Sekunda je rođeni novac. Ponedjeljak je pospan novac. Veljača je neki novac. Kasna jesen je izgužvani novac. Jedan dan u godini je dvadeset i četiri tisuće kuna. Poštar raznosi penzije.

Oprostite što smetam, koliko je sati? Dvanaest tisuća kuna i trideset lipa.

Molim da mi se oprost, nemam. Kako to? Ako nemate, točno taj iznos morate namiriti u roku mjesec dana! Poslije tog roka ovrha.

Uzet će vam se i ono što nemate.

Kome trebam platiti? Pa meni. Upravo ste me pitali koliko je sati.

A to nije pristojno ako nemate novaca.

PAKAO

U subotu poslijepodne sišla sam nad pakao. U tijelu.

Umjesto obiteljske vikend-šetnje do Medvedgrada i natrag, hopla, ravno u rupu.

Ideja je bila posjetiti prijatelja koji tamo i formalno pati. Na povratku prošetati mirisnim parkom te znamenite institucije. Zašto ne. Nisam ni prva ni jedina. Već su dolje bile na zadatku tolike svete cure, Tereza, Hildegarda, Katarina, Agneza...

Nad Zagrebom je sunčano i ne previše svježe za kasnu jesen. Bože, kako tek kretanje godi tijelu poslije dobrog ručka! Ali nisam se ja zamarala kuhanjem, ostala nam je mamina sarma od jučer. Naše je subotnje prejedanje prošlo u očekivanoj tišini, samo je tetka diskretno podrigivala i zalijevala zalogaje pelinkovcem, za probavu. Odmah po brisanju zamusanih usta svi su izmigoljili na terasu; stari je sa zadovoljnim grčem na licu popravljao stolice, Ivan je igrao nogomet sa zidom. Nitko se nije sjetio razbiti televizor.

U susjedstvu se kao i uvijek netko ženio, netko je sadio, a netko gradio. Baš kao i u doba Noe. Sve dok se nije zbililo ono s kišom. Samo sam se ja u kupaoni pripremala za silazak nad pakao. Što da obučem? Sivi kostim?

Ne, nikako ne bih smjela pretjerati s dotjerivanjem. Zapravo sam već kasnila na dogovor s Hrvojem, koji me čekao na autobusnoj stanici. Moj je Hrvać u lokalni metafizički ćorsokak silazio u više navrata i navodno dobro poznaje teren.

U vožnji smo raspravljali o vječnoj sudbini nekrštene djece i Eskima; na trenutke toliko zaneseno da smo zaboravili poništiti kartu. Nad pakao smo sišli na trećoj stanici.

Dok smo šutke vijugali stazom kroz mračni drvored prema lijevom krilu žute zgrade, sve nas je žarče pekla savjest. Koji nevini šverceri! A onda je u strogoj studeni perivoja i ta vatrica zgasla. Nabrzak se pomolivši, zakoračili smo u smrdljivo predvorje zgrade. Prazno. Zar baš ni mrtve duše? Zaustavili smo dah u osluškivanju. Prvo ništa, a onda smiješna lupa naših srca, na čiju se upornu buku napokon odazvalo zveckanje ključeva i drvenih klompa. Koraci Nečastivog? Hrvoje bi trebao poznavati taj zvuk. Ali on se odjednom okrenuo

leđima i uščeprkao po mobitelu. Ipak, kasno je da zбриšemo. Masivna vrata zatvorenog muškog odjela su se otvorila i u uzani nas je hodnik uvela neka bijela kuta s umornim licem koje nas nije pitalo ni koga ni što trebamo. Pogledom smo potražili našega patnika Krešu.

Ali prije Kreše ugledali smo njega. Sliku i priliku Roga pod nebesima. Sjedio je mirno na maloj stolici nasadenoj na prag dnevnog boravka piljeći u nas kao da nas očekuje dvjesto godina. Kao skulptura od crne soli. Jedva da je disao.

Iza oba su njegovu uha prema nebu stršale dvije pažljivo zataknete cigarete. Tanašni rogovi. Bijeli je papir tvorilo kontrast sa zemljanim licem i izbrijanom ćelom koja je sjala na nas tamnom svjetlošću. Ispod desnog oka utetovirane tri crvene suze. Izduženo, mudro lice, staračke, rafinirane usne bez boje. Taj je sigurno mogao pišati na usta! Rikati na pupak!

Iza leđa te crne hidre klatili su se zelenkasti fragmenti mekih tijela bolesnika skupljenih pred televizorom. Nazirala se tupost beskrvnih profila, spuštene nosovi, otekne ruke s dogorjelim ćikovima, dio debele noge u papučama. I tromo mumljanje psovki u velovima dima. Postalo je jasno da naši gube 2:0 od Manchestera. Nekolicina nogu klizila je hipnotično oko stolova.

Blagovaonica za trnovu krunu.

Lijepi se rogonja mogao zvati samo Igor. Bio je mlad, dvadeset i koja, vjerojatno neškolorani fakir iz Sopota. Promatrala sam to lice i tek u njemu ušla u utrobu ove uklete zgrade. Prijetila nam je. Njegove su zgusnute zjenice govorile ne ulazite. Ovdje ja ćuvam. Oštar, oštar pas.

U strahu sam zamišljala vrtoglavu dubinu Igorova glasa. Zvuk koji rastapa bijele uši u crne. Mišićave ruke je držao ćvrsto prepletene u krilu. Crna majica kratkih rukava s pentagramom. Podlaktice gusto išarane tetovažama žena i zmajeva. Nakašljao se i pljunuo zelenu sluz na pod pred naše noge.

Trebalo je cijelo stoljeće da se ohrabrimo, pa da tog ćuvara praga Hrvoje napokon upita za Krešu, donijeli smo mu banane i neki kršćanski ćasopis. Nakesio se i zanijekao kaćiprstom, a onda smo mu prestali biti zanimljivi pa je ustao i krenuo prema velikoj bijeloj kuti na ulaznim vratima. Od potiljka do pola leđa zavodila nas je tetovaža debele crne pletenice.

Pletenica je bila šećer na kraju, ispala mi je vrećica s bananama. A onda da se dogodilo ono što se u svakom paklu događa. Goljava istina. Ogulila sam bananu i skoro zaplakala.

Unjkavim, monotonim glasom tupim od psihofarmaka, mladić je zamolio doktora da ga pusti bar na tri minute van u park. Kuta ga nije ni pogledala. Demonstracija moći. Poželjela sam ga zagrliti i skriti zauvijek od kute! Ponovio je molbu još uškopljenijim glasom i tek sam onda spustila pogled na njegove noge. Nosio je donji dio iscuwane bolničke pidžame. Na premalim stopalima za muškarca nosio je bijele sportske čarape i bapske papuče.

Tko zna zašto, Hrvoje me pogledao s osmijehom svetog Jurja koji probada zmaja.

- Aha, mica-maca.

Nakašljala sam se i pokušala u boravak viknuti nešto o Božjoj ljubavi, ali naši su povelili 3:2.

Na porti su nam rekli da je naš Krešo pušten gore na zemlju prošli tjedan. Kuta je dugo gledala za nama. A kada će Igora pustiti? Požurili smo prema stanici stazom kroz mrke hrastove, spuštao se sumrak.

SLADOLED

Vraćam se pješice s tržnice u Ilici. U sebi vapim Bogu da mi spasi jezik. Uspinjem se vijugavom ulicom sa svježom ribom i bananama, moj jezik hoda tri metra iza mene. Sunce je upeklo, nije mu baš lako. Tetura, slini i dahće užareno crvenog tijelca. Ipak, još uvijek je poput britve, padaju suhe travke uz cestu. Ja sam pak bez njega lakša za pet kila, čini se. Gotovo da letim s ptičicama. Rijetki se prolaznici okreću za nama i bježe kućama. Neki se križaju. Drugi dovikuju da ga prestanem tako grubo odgajati, da će zvati policiju. Jezik snuždeno odgovara da je provjerio, nema jezične policije. Ja to glavom i rukama potvrđujem.

Svako malo prisiljena sam rastjerivati mačke i klince vrućim kamenčićima. Plače. U blizini škrinje sa sladoledom znakovima ga hrabrim da izdrži još malo. Ja rukama:

- Do sutra u zoru.

Kmeči. Vrtim glavom. Uopće me ne zanima sažaljenje; u kazni je točno do ponoći padale vani sjekire ili med. Pa neće umrijeti što je pod vedrim nebom, opametit će se bez nepca. Nikada ga prije nisam izbacivala, ali ovoga je puta jezičina pretjerala! Jučer je na kavi u „Plavom zecu“ ocrnio tetki Maci moju prijateljicu, a tetku Macu prijateljici. Već je dva tjedna kopao kanale kajanja u molitvi, mogao je već naučiti da se o tuđim lošim navikama drži za zubima. Ali nije, što će obje iskomentirane persone saznati kad-tad. Čim mu okrenem leđa, osjećam da mi se plazi. Belji, beči. Pa cvili i baca se po podu. Naposljetku umiljato:

- Vlasta, neću više nikad, obećavam. Okusa mi! Hoću sladoleda, pusti me unutra!

Kao da je lizanje sladoleda bit njegova života, a ne izgovaranje deminutiva, pohvala, ljubavnih izjava. U korijen ga već znam; samo da mu se dobro nalizati, sakriti u usnu šupljinu pa smišljati klevete. Lako li je biti samotni princ svađe u vlažnome mraku, gdje nema javnih površina, ogledala, reflektora ni sjenke jezika svih žrtava koje je iskasapio sarkazmom. Na kolovoškom suncu je samo nemoćni crveni goljo. I da ne znam kako uvjerljivo pokuša prolaznicima oblatiti

Senku Milović Karabajić koju sam srela na tržnici u štiklama, nitko mu ne bi povjerovao bez mene.

Kakav udarac njegovom ponosu krucijalnog organa! Jedne šnicle s pedigreeom „u-početku-bijaše-riječ“! Smijem se na pomisao kako mu sigurno najviše fale piskutanja „ej, ovo što ću ti sad reći nemoj zbilja nikom reći, a zbilja je gadno“. Rečenica za stvaranje atmosfere jeze i kafenisanja.

Ruku na srce, jezik mi je dobar, okretan. Samo malo preoštar kad ne treba; po njegovim sam sjećama poznata od svog dvorišta do banke gdje radim. Ali otupit će on, kažem vam ja, Vlasta Job. Tako zadubljena u misli nisam ni primijetila da mi je za jezikom neko vrijeme trčkarao štrkljavi mješanac.

Prenulo me dozivanje iz daljine. To više moj jezik! Nisam se pravo ni okrenula, kad li u silnoj dreki i lavežu tutne o tlo neko tijelce. Htjela sam zazvati, vrisnuti, reći Isuse. Ali čime? Bilo je prekasno. Djeca se ustrčala, automobili zastali, izvirile znojne glave, izvalile jezike, načulile uši. Netko je zvao hitnu s mobitela. U krvavoj se prašini mali psić već kočio i hladio, a moj se jezik došuljao meni u krilo preplašen i uplakan.

- Vlasta, nisam htio. Samo sam mu viknuo „mrtav pas“. Htio me pojesti.

U djeliću sekunde shvatila sam kako se tupi preoštri jezik. Vratila sam ga u usta, ispričala se svima, obrisala suze, pogladila psa. Živnuo je i zalajao! Motori su se ponovo upalili, prašina se digla visoko sa smijehom. Sunce je upeklo još jače, iz vrećice zasmrdjele ribe.

Za posljednje sam novce kupila sladoled od višanja iz velike škrinje na kraju ulice.

SJAJNE CIPELE

I danas mi je u to teško povjerovati. Gledam u izlizan parket u dnevnom boravku i pločice u hodniku. Naša kuća. Stara cura, u svibnju će napuniti dvadeset i osam. Tako nevina, pomalo glupa, na dva kata. Ne bi ni mrava zgazila. A u njoj je bio ubojica. Pravi pravcati.

Doduše, samo u kratkoj, usputnoj posjeti s buketom crvenih ruža. Sjećam se, visok mladić, s dvije ruke i par nogu, s ljudskim ušima i smeđim očima. Sjajne je crne cipele izuo odmah vani kod otirača, vjerojatno da ih ne isprlja na našem tepihu. Nekako smiješno gacajući u sivim sportskim čarapama, odmah je zaželio od domaćice slađu kavu i čašicu šljivovice. Upitao je za zdravlje domaćina, dugo odlažući torbu pokraj noge stola. U oči su nam upadali do krvi izgriženi nokti. U žustrom rukovanju s nama ostalima široko se osmjehivao. Njegova je zgelirana frizura govorila volite me, baš sam svjetski! Ja sam Drago pokojnoga Ilije, vaš daljnji rod. A mi smo baš budale. Raskomotite se. Ne znam više jesu li mu ono iz džepa kožne jakne virile zgužvane maramice ili novčanice. Nadaleko je zaudarao na mješavinu skupih parfema; pravi novopečeni šminker s debelim pečatnjakom na prstenjaku. Dok je komentirao lijepo vrijeme s mojima, prala sam brdo suđa i promatrala ga krišom iz kuhinje. Sjedio je na svojoj običnoj guzici u našem dnevnom boravku za stolom i pušio crveni Marlboro. Palio je jednu za drugom, kao da neprestano mora kaditi svome milostivom sebi. Psujući u sebi, mama je otvorila sve prozore.

Naš zemljak Drago je bio bioskulptura od krvi i mesa. I u njegovom je tijelu bilo sedamdeset posto vode. I trideset posto zemlje. Crijeva su još varila hotelski ručak.

U čekanju da se naša rodica Mara uredi za izlazak s njim, možda mu je čak i zalupalo srce. Zapravo, može li ubojici dvoje staraca sa stranom ušteđevinom poskočiti srce od ljubavi? Valjda može. Mara je zbilja bila pametna i zgodna mačka, oduvijek malo jača, a sad je u izbjeglištvu naglo smršavila. Rekla bi neka od nas, ratna profiterka. Kad je pozvonila na naša vrata sa starom majkom, bratom i malom putnom torbom usred noći, pokisla, podsjetila je na malog miša. Taj

je dojam ostao do danas. Mokri miš. Nakon kratkog mumljanja na mobitel, gost je mojima stao prosipati svetačke priče o ratu. Srkao je glasno kavu. On ne bi ni mrava, pobjegao je od rata tu u Zagreb. Nije on za pušku. Već dva mjeseca živi u hotelu Panorama, uskoro će za Ameriku. Naćulili smo uši s divljenjem, hotel, Amerika. Nezgodno pitanje odakle tom gologuzom selji novci za puste hotele i daleke Amerike složno smo spustili duboko u pete. Ipak, naše su pete dobile odgovor godinama kasnije. Čuli smo od rodbine da je podignuta haaška optužnica. No, prikupljeno nedovoljno dokaza.

Za natrpanim stolom u boravku vrijeme je sve sporije klizilo. Daljnji, najdaljni rođak kojeg nikad ne bih upoznala da nije bilo rata ustaje sa stolice, razgleda, divi se našoj gastarbajterskoj kući. Sva blaga ovoga svijeta u žućkastoj lamperiji i izvezenim bijelim zavjesama, bosansko-posavska renesansa! A tek taj pogled s balkona s lončanicama na modro gorje u daljini! Pita za cijene zemljišta u ovom kvartu. Odmiče rukav s masivnog sata, izvija obrve. Požuri, Maro, kasnimo u kino!

Čak je i razgovor o ratnoj sudbini suseljana zamirao. Sunce je zalazilo, na televizoru je završavao crtani film, proboli su laserima zlikovca s druge planete. Gost se nakašljao, ustao i iz torbe izvadio veliku tablu čokolade. Ponudio je mojoj mlađoj sestri. Ana je ne trepnuvši smazala ubojičinu čokoladu. I podrignula. Danas je ona dobro sa želucem i završava studij biologije. Darežljivko joj je glupo promatrao obraze iščekujući crvenilo i ushićeno hvala. Iz Aninih usta ništa. Odjednom je iz hodnika zazvonilo sočno posavsko psovanje. Natapirana se Mara nespretno obuvala, stopala su joj izgleda bila preširoka za cipelice koje je dobila od Drage. Mahnula nam je, izašli su nekako kruto zagrljeni. Najbolji prijatelji iz djetinjstva. Drugovi iz išarane školske klupe. A sad? Taj se Dragin posjet našoj nevinoj kući odigrao davno, prije petnaest godina. Tih se mjeseci njezinim hodnicima vuklo mnoštvo tužnih nogu. Iza vešmašine skrivali se iz hlača poispadali izbjeglički kartoni, a po zakutcima i ormarićima izmjenjivale se zgužvane vrećice i gomile svakojakih cipela. Brda izgažene obuće s izvaljenim jezicima toliko nalik svojim vlasnicima. Tada još nismo znali da su crne muške cipele nakratko ostavljene pred vanjskim vratima da se ne uprljaju, spremne klopke za mokre mišice.

Rekla je seka Ana, nagazne mine.

UBOJICA VREMENA

Zove se Kasna Kasnić.

Ne, zove se Jasna Basnić. Ono joj je nadimak.

Ništa po horoskopu, 74 kg, 32 godine, neudata, teta u vrtiću. Živi s roditeljima.

Nepušač, traži srodnu dušu. Crnog, visokog muškarca kojem ne smeta kašnjenje. Ili u biti jako smeta. Da nekako ubiju vrijeme.

Cupka gradom i kasni na tramvaj. Šalje peti sms da će zakasniti, da je prijateljice pričekaju u kafiću na terminalu i naruče čaj. Kroz zamusani prozor promatra prolaznike. Svi žure nekamo i stižu, samo ona kasni na novi posao, na fatalni susret s Ivanom, na Boga; po rastopljenim dalijeuskim satovima gaca u starim cipelama i ispričava se svakome i svima.

Tako je bilo od malih nogu; sa zadihanom mamom posljednja stiže na vađenje krvi u ambulantu, posljednja upada u razred. Poslije kasni na važne svadbe, na zalaske sunca, na vlastite nastupe s folklorom. Negdje je pročitala da se odgađanje prenosi generacijski, putem krvi, maternice. Gotovo kao hemofilija i daltonizam. Navođena tim obiteljskim daljinskim propušta početke kulturnih filmova, vatrometa, utakmica. Ipak, nasreću, kasni i na sprovode i mise zadušnice. Pritom se slatko ispričava, poput obje pokojne bake.

Tako većina Basnića, malo sretnih, malo tužnih, uporno kasni na Marka i Kosovo, babu i kolače. Smotani kao sajle navijaju satove po svome i klimaju glavama uzdišući.

* * *

Jasna voli život, iako kroz dane korača kao kroz gusti med. Sporo i s previše oblizivanja. Ugode. Ujutro se našminka, popije čaj, a tjeme joj pritisne teška ploča ravnog svijeta. Ta ploha ne miruje, zna da je nose kornjače, iako ih ne vidi. One uđu u ruke, ili u trbuh, negdje unutra. Izuj uske čizme, sjedi još malo. Još samo par minuta. Ploča se vrti oko kazaljki pokušavajući odgristi vlastiti rep. Debele kornjače navijaju to mehaničko srce koje skoro sav svijet slijedi zagledajući stalno na sat. Minute i sekunde gutaju same sebe, mljackaju i

podriguju iz ljudi. Doručak, ručak, večera, film, wc, spavanje. Doručak, ručak, večera, film, wc, spavanje. Iluzija kretanja zvrka od mesa koji nikamo ne stiže. Ajde, sretno i uživaj!

* * *

- Jasna, opet kasniš s cervikalnim brisom! Zašto ne paziš? Tvoje te tijelo neće čekati kao ja.

- Znam, doktorice, trebala sam se odavna pokrenuti. Sad dok dobijem nalaze... Nisam imala vremena, gužva s tri tečaja, putovanja, pa ganjanje raznih papira. Ne stignem ni kavu popit.

- Dobro, ali godinu dana?

Šutjela je. Pa naravno da je mogla sve stići! S bolnički bijelim papirima u ruci izlazi na zimski pljusak, zaboravila je ponijeti kišobran. Prokleti HPV i cinovi! Tihe rane. U žurbi se jedva stigla počešljati, za hvatanje kišobrana nije ostalo ni sekunde do busa u osam. Baš ovu kišu briga što Jasna nikad na vrijeme ne ugleda predmete koji joj hitno trebaju. Pokaz. Olovka. Maramice. Dakle, vrijeme joj bježi i iz očiju, kao da će ga gledanjem nasmrt pošakljati. Kako da ga uhvati, zadrži? Puškom kao lovac? Prhne, odleti. Klizne u stotinki sekunde, kao plivačima i skijašima. Da ga hvata na ljepljivu traku kao muhe ljeti? Ne, ne lijepi se na nikakve trake, osim magnetofonskih.

Polako. Na prstima. Čini se da po tepihu vremena treba gaziti kao drugi ljudi, izuvenih cipela, ozbiljna lica. S nijemim poštovanjem pred mehanizmom koji ljudima otkucava još samo pet mjeseci života. Još dva dana ljubavi. Još tri sata ponižavanja. Još minutu sreće. Taman posla!

* * *

Kaniš! Kako prijatelji i doktori ne kuže? Nije Jasna kasnila. Troma, nevidljiva masa u njoj je kasnila. Žuta žabetina koja izaziva rane na maternici. Žabokrečina je poticala Jasnu da se jedva vuče za svojim krhkim tijelom. Da je ne zanima živo tkivo. Jer je sve drugo bilo važnije. I zadimljeni kafići, i djeca, i klopa, i muškarci. Dok se ona bavi glavom i sferama, njezino tijelo teče u vremenu kao krv. Kako je

teško zaustaviti krvarenje! Tko je to pokušao, sigurno zna koliki je konjski pritisak potreban. Krv je presnažna, prevedra dok se izlijeva. Krv je kao dijete.

* * *

Nova godina je. Točno u ponoć donijela je odluku pred Ivom i Sanjom. Donedavno je vrijeme zamišljala kao bijelu magličastu rijeku koja tromo povlači stvari za sobom. Sad zna da to nije istina; bar ne za sortu vremena koje će uskoro utamaniti. Odlučila je biti brža od propadanja; gladnom vremenu zabiti križ u zupčanike.

Vrsta vremena koje nju troši živi u svojim pokvarljivim kućicama, tvrdo je, gomoljasto, smeđe. Gladno vrijeme je grudasta tvar u litri mlijeka, konzervans u jetrenoj pašteti, cinična kemikalija u kremi za lice, otisnuto je u roku plaćanja računa za telefon. Gladno, pokvareno vrijeme je u trulom zubu koji je još prije postanka svijeta trebalo popraviti. A ne trčati kod zubara kad je kasno.

Čitala je negdje da je vječni Bog pokvareno vrijeme popravio spretno kao netko mikser. Iako se pritom porezao. Bog kao Bog. Ali žena Jasna Basnić, 71 kg, nepušač, uskoro udata i majka dvoje djece izvršit će djelić pravde ovdje na zemlji i prekinuti generacijsko kašnjenje. Ustat će ranije, oprati zube, naći taj kišobran s drvenom drškom.

Ući će u ordinaciju. I opet će ući u ordinaciju. I još jednom će ući u ordinaciju. Postat će hladnokrvni ubojica vremena stisnuta u tom našiljenom homunkulu. U ružnom bradatim virusu, pohotnom žapcu koji stari u njenom mesu. A gladno će vrijeme posve nečujno vrištati u svojoj zakukuljenoj smrti. Nitko ni na ulici ni u čekaonici neće ništa čuti, samo ona. Vrijeme će skičati i uvijati se kao jednom davno slučajno razotkrivena „srodna duša“ u crnom autu s njezine lijeve. Dok jedne ponoći ne opsuje i crkne.

Nepoznati se starac u šetnji možda pomladi kad na proljeće u parku iza ženske bolnice naiđe na leševe tri kornjače i napuklu ploču svijeta.

UHO

Ovdje je zbilja bučno, svi se deru. Kao da smo u discu, a ne na kavi u *Aurori*. Gdje si odlutala, Sanja? Evo, ugasiću cigaretu, vidim da ti je dim izgrizao oči. Uzmi maramicu. Irvin, Irvin, Irvin ovo, Irvin ono. Ženo, slušaš li me? Prestani se samosažaljevati. Znaš i sama da nije uvijek baš sve kako bismo mi htjele. Možda te se Irvin od samog početka poznanstva boji. Kužiš, sreća je samo za hrabre ljude. Jednostavno, prepoznao te kao onu sudbinsku već na prvom predavanju iz histologije, savršena si i to je mana. Kao ljudi filozof Kierkegaard i ona njegova Regina; samo pročitaj njegove Dnevnike. Obazri se malo oko sebe, pogledaj svijet. Recimo, pogledaj uho. Da, uho. Što je tu čudno? Razmišljati o ušima. Što je uho? Uho je stvar za nošenje hrabro na glavi. Nikako za jelo ili rezanje. Dva su, čvrsto prilijepljena za glavu svako na svojoj strani, kao kamenice. I ni makac, ni da zalelujaju na vjetru. Tužno je da lijevo uho nikada neće sresti desno, desno neće nikada sresti lijevo, a rođeni su jedno za drugo. Pa i nije tako tužno kad se sjetimo da će do samoga kraja biti na istoj glavi, pod istom kosom. Slušati iste stvari. Zar nije čudno?

Nisam ti rekla, prošle sam srijede napokon bila kod mlađahnog doktora Horvata u Merkur u zbog probadanja u uhu još od prošlog ljeta. Pregledao mi je šupljine uskom baterijicom i ravnodušno konstatirao da je sve u redu, ali da mi bubnjići nemaju sjaja. Takvo nešto još nisam čula. Bubnjići nemaju sjaja? Postavila sam mu genijalno pitanje kako ću se udati s takvim bubnjićima. Tko će me htjeti? Samo se nasmijao i vratio mi zdravstvenu iskaznicu ni ne pogledavši me. Na izlasku sam dobacila da je to s bubnjićima možda od sveprisutnih narodnjaka. Već je pričao sa sestrom, nije mi baš uspjela dosjetka.

Tješi me samo da uho ne može zaboljeti nekoga tko nema uši. Kao mnoge životinjske vrste. Sanja, pa tek sad vidim kako ti imaš slatke uši. To ti je na mamu, sigurno. Sitne, načuljene. A vidi moje, zdepaste, tužne. Zapravo, sve su uši koje postoje nekako nevine. Baš me zanima zašto su uši tako djetinjasto otvorene? Čak i kod najzatvorenijih ljudi. Ne odmaraju se, ne uvlače. Zamisli, uši se ne mogu sklopiti kad im je svega dosta, kao oči. Trebaju prste za to.

Vidiš, uho se okolo nosi kao prazna kožna zdjela. Kaže, samo naprijed, zvuci, napunite me, bez brige, nema dna. Uđite i udobno se smjestite! Recite nešto, otpjevajte, lupnite, zaškripite, zašuškajte. Tiho, glasno. Zvučite kako vam srce želi. Ja sam tu za vas, a ne vi zbog mene. Dobro, ponizno uho! A kad se sjetiš što sve organskoga porijekla noću uđe u njegove spilje može ti pozliti. I tu se skriva od svjetla, ruje. Gricka. Znaš onaj vitki, negati pauk, ili uholoža, pa stonoga. Ljigavo.

Jučer sam osmašima zadala da napišu zadaću na temu Uho jer su sjedili na ušima. Kao sad ti. Daj, pitaj me nešto, reci, da te čujem. Zašto šutiš?

Oprosti, nisam primijetila da ti je krv udarila na uši.

ŽENSKI ZATVOR

U svom starom, crvenom golfu, Izabela svoju najbolju prijateljicu svakog dana odvozi kući. Već dvije godine. Napustila je fakultet, dečka i većinu snova, pa se uselila u Majin život kao vozač. Maja nema auto. A nema ni prebijene. Ima samo podstanarsku sobu i osjećaj krivnje još od diplome. Tako Izabela pritišće papučice, mijenja brzine upijajući u zavojima Majin znoj i priče o sitnim obavezama, muškarcima, vjerskim problemima. O sebi malo govori, samo reda pitanja dostojna revne tajnice:

- Majo, si zvala onu babu za posao? Jesi mi gladna? Vidi, tvoja najbolja prijateljica ima nešto fino za tebe!

Boreći se za zrak, Maja šutke otvara vrećicu. Unutra su tri kroasana s čokoladom, čips i rastvoreni novčanik s fotkom Izabeline mame. Glad je jača. Guta velike zalogaje i kratko odgovara s da, ne, možda. Mimo Majine volje i želje, njezina prijateljica svakog dana pali sva četiri pred poštom, dućanom, kazalištem, ambulantom, općinom, i dovikuje kroz prozor:

- Hej srećo! Ja slučajno, kad ono naletim baš na tebe! Upadaj!

I Maja poslušno upada, grizući donju usnu do krvi.

Prošle je nedjelje Izabela iskočila pred nju nasred crkvenog dvorišta, zveckajući ključevima od auta. Kesila se zaklanjajući Maji sunce i grupicu poznanika. U kontralihtu se sjao samo njezin zubni aparatić. Dok je zatečeno blejala u ta usta, Maja je razmišljala kako je to prava drakulska okovanost zuba; nedavno joj je Izabela jedva priznala kako već osam godina ne skida tu željezariju zbog straha od zubara! Zaključila je kako su ta dva reda metalnih pločica lovačka zamka koja se zariva u kožu životinje kao u putar.

Zakoračila je unatrag. Žuti, sitni zubi, blago okrenuti prema unutra, da mogu ugristi vlastiti jezik.

- Kud si krenula? Nećeš mi pobjeći - namignula je zubima. Maja se hipnotizirano zabaljila u njezine velike crne oči. Nekako stare i prezrele. Učinilo joj se da je ugledala pauka u njima. Njegove nožice su je zlobno podsjetile da joj večeras očajnički treba Izabelina pomoć oko prijevoda uputa za frižidere. Treba joj i masaža leđa.

Eto, zato samo šuti i drhtavo se smiješi. Poslušno pruža vrat i sjeda u auto. Za dva sata one su djevojčice koje se na Majinu samačkom krevetu igraju skrivača pod iscufanom dekom. Prevodilačka pauza se otegnula, čaj od mente se hladi. Škakljanje, hihot. Deku leti ustranu, Izabela natiče dječje naočale i veže kosu u rep. Odjednom skida deku s Maje, naginje se i pući usne u poljubac. Ukočena, Maja se bori za deku, skriva lice. Uzalud.

- Poljubit ću te! Daj da te poljubim!

- Nemoj! Pusti me. Ne želim tvoj poljubac - vrišti. Uzalud. Izabela joj brzinom kobre utiskuje zubatu pusu u oko. Gotovo. Odjednom je umorna, mora spavati, samo spavati. Pobjeći od Izabele u san. Od Izabelinih okovanih usta. Od njezinih smsova i kroasana. Od fotografije njezine namrštene majke. Okreće ključ dva puta u bravi za Izabelinim leđima u prekratkoj traper jaknici. Ne svlači se, u sobi ostavlja da svjetlo gori i gasi mobitel.

Budi se s vriskom.

Sanjala je ženski zatvor, kako sjedi tisućama godina na željeznom krevetu u sivoj ćeliji. Uz dopuštenje odlazi na wc, dok piša, upada zatvorska vampirica u sado-mazo opremi spremna na torturu...

Zvoni mobitel. Prije dogovorenog vremena Izabela je već dolje, mrzi taj zvuk staroga golfa. Mrzi i krivnju koja je obuzima zbog toga. Grabi torbu sa sokovima, silazi nepočešljana, pospana. Jureći niz stepenice izvikuje u sebi ne mrzim Izabelu, ne mrzim, ne mrzim, ona nije kriva, treba me. Dolje u haustoru krupno se tijelo naginje prema njoj preko suvozačeva sjedala, namješteno se smiješi i guta je očima. A te su oči duboki virovi. Maja sjeda i veže pojas. Izabela okreće ključ. Hvata volan muškim zamasa. Mršti visoko čelo, pogledava čas na cestu, a čas u njen profil.

- Majo, kol'ko me voliš?

- Gle, nisam ti ja ni mama ni dečko. Prestani me to zapitkivati!

- Dobro, dobro. Kamo nas medo vozi danas?

- Bilo kamo, samo da je priroda, pliz. Sanjala sam zatvorsku ćeliju. Klaustrofobija. Koma.

Ne gledajući u nju više, Izabela zamišljeno klima glavom.

- Stara, možda imaš neki neriješeni konflikt.

Isključuje mobitel. Vozi sve brže prema dalekim šumama Jamnice, pretječe bez opreza, leti, pjeva Majinu omiljenu stvar od Haustora.

Samo da su njih dvije skupa. Zauvijek. Ponijela je hrane i pića samo za Maju, za deset godina ako treba. Izabela malo jede, ali sve je deblja. Kao da natiče od nevidljivog kvasca. Prošle zime joj se preko noći naduo vrat kao da je progutala pitona, završila je u bolnici. Spašena je u zadnji čas. Na benzinskoj joj pruža novac.

- Majo, znam da ti treba za hranu. Meni stara iz Njemačke šalje za faks. Još uvijek.

Maja uzima. Trideset eura. Dosta za tjedan dana. Ali više si neće dozvoljavati to kupovanje. Trgovački odnosi, sve sama zatvorska trgovina, kao i s bivšim dečkom. Još od vrtića živi od odvratnih trampki.

- Hvala, ali ovo je zadnji put - procijedi nespretno gurajući novčanice u džep.

Izabela se nasmije kao šofer, drvosječa, mesar, viličar, kamenolomac.

- Pa hoće li bit šta između tebe i Igora? Što ćeš mi danas zanimljivoga ispričati? - naglo okreće volan, njezini mišići ispod kratkih rukava bujaju, kao da su ovaj čas progutali jazavca ili miša. Maja je minutu promatrala njezine blijede prste, i odjednom se sjetila Stephena Kinga i filma *Misery*. Redale su se tmurne slike zarobljenog pisca i psihotične obožavateljice. S pritajenim veseljem pala joj je na um i stara rokerska Christine, auto ubojica. Nasmijala se glasno. *Misery-Christine*.

- Sve je ovo *Misery-Christine*.

- Što?

- Ma ništa.

Nešto je živo naraslo u njenoj utrobi, osjetila je da će nakon toliko vremena opet početi disati i da će crvena krtija od straha eksplodirati. I da će Izabela sa svim svojim mišićima odletjeti u zrak, i više se nikada neće vratiti na zemlju. Kao da je slutila, Izabela je molećivo pogledavala u njen vrat. Auto se i dalje pentrao umorno po osušenom blatu duboko u šumi.

- Stani. Moram pišat.

Trčala je satima, kao da leti, dok nije izbila na glavnu cestu. Bila je već gluha noć kad ju je izgrebenu i iznemoglu kući dovezao taksu. Ipak, bez napora se izvukla iz starog žutog mercedesa. Na sjedalu je ostavila Izabeline novce.

TVRDOSOBE

Podne 15. svibnja 2008., 12:34

Draga Ana,

daj ne paničari, nećeš umrijeti od straha. Samo trebaš izaći, izvaditi tijelo van iz te kamene ribe. Čim joj vrata prestanu mahnitati po zidu, kad se umire i širom otvore. A to je svakoga dana već ujutro, odmah iza doručka. Tebi se to samo čini da nije. Hopla! Van kroz vrata kao kroz križ.

I uopće, vedro iskoračiti u neizvjesnost je pola zdravlja, kao čistoća.

Ako ponekad ne vjeruješ, ne reži se. Radije se opipaj. Još si uvijek u mješini svoga živog tijela, puna sjemenki života u utrobi. Lijepa. Samo malo ustajala, neprozračena. Blijeda od radijatora i kućnih muha. Vani po ulicama iznenadni susreti razgone oblake. Nebo se nad gradom obnavlja kao jetra. Ptice se od neke čiste sreće zabijaju jedna u drugu. Prolaznici se pod krošnjama rukuju, svijaju, izbjegavaju, grle, obavještavaju, zaljubljuju, promatraju, zaboravljaju. Posvud oko ljudi teku električna struja, zvučni valovi, bezbojni plinovi, jaki osjećaji i sms-poruke. Vani je sve puno raskršća i semafora. Nema razloga odgađati izloženost, rijetke nalete sva četiri vjetra u kosti, sudare, kratke spojeve. Bez marame i sunčanih naočala izađi u meki ljubičasti zrak; nisi još progutana, probavljena, zazidana. To ti se samo čini s ove strane zastora. Kroz koji uvijek pada rijetka, uplašena kiša. I ne čekaj vječito da nešto padne, pa da ti ustaneš. Da padne vlaga. Da padne večer. Ili da dođe sutra, pa idući tjedan, pa druga, treća godina. Od odgađanja se dobiva mlaki zrak u krvi i olovna smola u ušima.

Sjediš. Buljiš u točkicu na zidu. Pogledaj svoje gladne noge, zamigolji prstima. Možda ti krv zašumi kao lišće, zagolica. Sve se u tebi kreće, smije, osim tebe.

- Zar očekuješ da te iz utrobe sobetine spasi nekakav iznenadni trnoružičasti muž ili poklonjena avionska karta za London? - pita već treći sendvič s parizerom.

- Hej, ne jedi toliko. Radije se sažali nad svojim ostarjelim gladnim cipelama. Sve više sličje ukrasnim vazama agorafobije - dobacuje ti raskupusani Rječnik stranih riječi.

- Agorafobije, agorafobije, agorafobije - ponavljaju zidovi. Subota je, i sunce se razmeće. Počešljaj se i hitro obuj stare sandale za pisanje. Potom popravi ružičasti ruž, ali ne napamet. Isključi mobitel i mačku. Dvapat zaključaj sobetinu novim zelenim notesom i crnom olovkom. I naravno, Ana, ne osvrći se.

Kako samo ti znaš, na kraju stubišta pozdravi rukama topao vjetar i ljetnu žeđ u zraku. I tri, četiri nove vrste boja na svijetu. Na terasi kafića London odahni pred svim neoženjenim susjedima, i prelistaj fenomenalne novine stare dvije tisuće godina. Mahni gore pticama. Čak 15 kuna, zašto ne, pijuckaj čokoladu sa šlagom dok strpljivo bilježiš putanje neočekivanih ideja; na salveti zabilježi sve o funkcijama tvrde sobe. Sobetine. TvrDOSobe. Možda sasvim nestane i postane živa, gipka.

Na primjer, počni s idejom da se u zidovima svake tvrde, nepropusne sobe na svijetu štošta krije. U nekima su vruće pogače, jablanovi, zlatne haljine, bicikli, u drugima pištolji, epruvete, lutke, violine, zlatnici, djeca, kistovi, baletne papučice, avionska krila, umjetni zubi, u trećima pak dijelovi za stare automobile, tajna pisma, egzotično cvijeće. I tako u nedogled. Stvari i bića zauvijek zatočeni, služe za nedovoljno jaku čežnju. Kao što se u zidovima sobe prekrpane knjigama sigurno kriju fragmenti apokrifnih nagađanja o tvrDOSobama koja rijetko koga zanimaju. Lako je provjeriti čekićem i bušilicom, pa ne preporučujem.

Kao prvo, ne zna se zašto je tvrda soba praktičnija od piramida za skrivanje i umiranje. Drugo, poznato je da se u tvrDOSobama ne smije mnogo oklijevati, razmišljati. (Iako oklijevati i razbijati glavu nije dobro ni u propusnim, mekim sobama.) Ubrzo u glavu na uši navali prljava voda. Popucaju sve cijevi, nemoguće je zaustaviti omiljenom radiostanicom svu tu bujicu i huku. U toj su muljevitoj vodi rastopljene otrovne misli stare milijune godina, nevidljive kao planktoni.

I tako tvrDOSobe uglavnom služe za uzaludno razmišljanje. Za domišljanje, zamišljanje, nadmišljanje, razmišljanje kako je moglo, a zašto nije. Je li ovaj ili onaj. Kako je ovo, a ne ipak ono. Zašto već

ovoliko, a ne onoliko. Zašto je prije, a ne kasnije. Kako puno ima, a baš i nema. Hoće li, neće li. Ma neće. Dakle, prave sobe za riječ „neće“.

Osim toga, tvrdosobe služe za zatvorene prozore. Za zaglavljene ključeve. Za potmulo vrištanje i ušutkavanje. Za mlohavljenje mišića trbuha i lica. Za pušenje i krećenje, pušenje i krećenje, i opet pušenje.

Još služe i za trljanje i izvrtanje praznih novčanika. Služe za kolektivno montiranje garniture električnih stoličica pred električnim televizorčićem. Za nečujni dječji plač ostarjelih ljudi. Dobre su za katatonično rješavanje križaljki krivnje i kazne nakon obiteljskog ručka.

Za doživotno skidanje i oblačenje naslijeđene majčine spavačice nad ledenim krevetom. Za zmijsko plaženje po mlačnom krevetu kao u tepsiji depresije. (Trošni kreveti takvih soba razvijaju gravitacije teške kao neutronska zvijezda!) Pogodne su za tonuća u san od umirujućeg, hipnotičkog šuma na srcu koji dolazi izvana, s ceste. Od ushodanih ljudi.

Ali tvrdosobe svojim mrtvim zidovima najbolje služe ničemu. Baš ničemu. Ne vakuumu, već onom rastegnutom ništavilu nalik raskeljenoj žvaki na novim hlačama. Malom životu gdje Te i Te, gdina Tog i Tog, rastegnutom do nevidljivosti kroz godine. Piloti, rudari, kaskaderi, misionari, pčelari i krotitelji zvijeri kažu da se od previše sigurnosti može umrijeti. Dokazano je. Tvrde su sobe idealne za umiranje od zaštićenosti, kao od previše šećera u krvi. Živiš i umreš od otrovanja smrću. I nitko te ne nađe, kao onu baku s Medveščaka.

Poželi i vrata sobe će se širom otvoriti, kao križ! Toliko za danas, Ana, i voli te tvoj Dnevnik.

OPASNO DUGA RIJEČ JE „BOL“

Žanino širenje počelo je jednog ožujskog kišnog poslijepodneva: ubrzo nakon trivijalne, ali za Žanu bolne svađe, možda i najbolnije otkad su ona i Ivan formalno u braku. Sudeći objektivno, to što se odigralo tog dana u šest ujutro nije bila nikakva posebna pojava: Ivan je bezrazložno šiznuo prije odlaska na posao, počevši od sitnice što sinoć nije začepila plastičnu bocu ulja, a završivši dramatično, nakon sokratovskog moraliziranja, blasfemičnim psovka i trganjem dovratka na vratima spavaće sobe.

„Da, veliš da si težak tip jer si pametan i moralan. Zar pametni i moralni ljudi moraju biti takvi tirani? Ivane, ni takvi, ali ni ono drugo. A mogu biti i vražji tirani; ma to je sasvim svejedno za njihovu moralnu pamet!“ Ali mu to nije rekla. Osjećala je da bi mu bilo gadljivo glupo, možda i s pravom. Jer Ivan je valjda uvijek u pravu, ipak je već deset godina prošlo otkako je ona bila u pravu: kad se udala za njega. „Razmažena stoka, moj muž, sin jedinac.“

Ustala je oko podne. Pritom je osjetila po tko zna koji put nevidljivu mokru plahtu obješenu preko glave i staru vrućinu svog ustajalog daha. Opet i stisak u prsima. „Zašto čak i u snu šutim?“ i „Operi zube, bar to“. Ipak, prvo je u zapuštenoj kupaonici brzo složila dva žileta na jezik i ugledavši svoje nabrano čelo u najčišćoj pločici na zidu nakon brzog zatvaranja usta, prasnula je u tvrd smijeh koji je razbio ogledalo ormarića. „Isuse, da bar sad imam dijete ili neki posao u gradu!“ Žilete je lako izvadila, slomila u krhkoj ruci i krenula u kuhinju zgazivši ih. „Bilo bi lakše naći izlaz. Ovako...“

Idućih pet minuta lijeno je grickala suhe zobene pahuljice, isključila zvrndavi telefon, i s Ivanovom bilježnicom i olovkom sjela na stol. „Pa što ako ne mogu govoriti na usta jer imam predebelu knedlu? A i kome bih govorila?“ U sekundi je u njoj narasla odluka da će napisati oproštajnu ispovijest svome mužu. Prije meke, sigurne smrti od šake psihofarmaka (okruglih žutih, zelenih duguljastih i nekih u prahu), Žana će na nahtkasliču ostaviti dokumentirane sve svoje detaljno zapamćene odgovore na njegove lažne retoričke pobjede. To su bile njezine sitne ali važne istine iz deset godina braka koje mu nikada nije glasno izrekla. Zapravo, ne samo ta mala remek-djela; reći će

mu sve što je marljivo skrivala ili prešućivala u vječnom strahu od odbacivanja.

Kako je sad radosno i snažno željela to pismo, čak mnogo više nego umrijeti!

Iz nekog nejasnog poštovanja prema onome što slijedi, skupila je kosu u rep i napamet roza namazala usne, pa počela bilježiti na list istrgnut iz sredine. Prvo polako, nesigurno, pažljivo birajući riječi, baš kao prije nekoliko godina tanke zvonaste bluze po zagrebačkim trgovinama i srebrne češljice za punđu. Minute su nestajale u rastućem nelagodnom a ipak slatkom zanosu koji ju je hvatao za prste ruke kojom je ispuštala riječi: „Bože, kako su mi lijepe! Ali su i ružne ko vrag.“

Naravno da je odmah primijetila da svakom napisanom riječju dobije kilu više. I svejedno je li to bio veznik, interpunkcija ili neka veća složenica, točno kilogram. U početku, naslage su se stvarale na trbuhu i bedrima, poslije i u gornjem dijelu tijela. Začudo, Žana nije uopće marila za razloge te neobične pojave, a najmanje za moguće posljedice. Sva njezina pažnja bila je u pedantnom otkrivanju sebi i drugima kolika je i kakva je njezina ušutkivana patnja kad je ispusti na svjetlo, nakon toliko godina tamnice. „I onda, zar je važno kako izgledam?“

Oproštajno se pismo širilo eksponencijalno, puno tople gorčine i ne bez humora: svaka je riječ strastveno kotila mnoštvo drugih, a druge stvarale još više i bolje. A u Žani je istodobno bujalo glatko bijelo salo pod kožom, na Zemlji dosad neviđene kvalitete.

Tog vjetrovitog dana poslijepodnevnim se Varaždinom razlijegao njezin neljudski plač od ganuća nad svojom neistraženom ljubavi, Bogom, azijskim gradovima, dignutim jedrima, afričkom glazbom, intenzivnim bojama, egzotičnim biljem i tajanstvenim životinjama, noćima na livadi pod kruškastim zvijezdama, fascinantnim susretima s frajerima, kuhanjem čarobnog poriluka za djecu.

Nakon dva sata, Žana je osim kuhinje bila zauzela cijelu spavaću sobu, pa je shvatila da ne može više uredno zapisivati ako stopalima ne sruši pregradne zidove. Desnom rukom, glavom i nogama u hodniku je udobno nastavljala svoju misiju; osim što su je neznatno ometale divovske elastične suze koje su je grubo pljuscale u obraze, odbijajući joj se od bedara. Nije pisala iz glave, već ravno iz rupe

koja se širi u divovskom srcu; samo tu i tamo ispravljajući red riječi, ponešto dodavajući, a ponešto nestrajljivo brišući kuglicama bijelog kruha. Uskoro se drvena kuća pod njezinom golemom kompaktnom masom srušila kao kula u pijesku i Žana se stala nesmetano širiti susjedima u stanove, u ulice, u robne centre. Strašno je kako je (mirno sjedeći) Žana gnječila sve pred sobom: muškarce, žene, starce, automobile, djecu, pse i mačke. Pokušali su je u više navrata ubiti i specijalci, ali meci bi se bez snage zaustavili u svem tom salu; pokušali su je i zapaliti, ali sve što bi od tkiva izgorjelo brzo bi se obnovilo jer je ispisivala novu legiju riječi i lijevala suze toliko silno velike da bi odmah ugasile svaku, i paklenu vatru. Već duboko u noći istoga dana na životu su ostali rijetki nesretnici, koji se nisu ni mogli, onako apokaliptično ludi, konstruktivno domisliti kako to čudo zaustaviti.

Žana je pisala veličanstvenu oproštajnu ispovijest mužu i(li) ovom svijetu, i zaista ništa zamislivo tu najednom puštenu bol nije moglo zaustaviti, pa ni moguća samilost prema tolikim žrtvama.

Kad je musavim licem i napuhanim ručetinama bila već daleko u atmosferskim visinama, i dalje svečano i neumorno ispisujući istinu po kilometarskim balama papira, sve službe za Interplanetarnu opasnost na okolnim nastanjenim planetima žurno su objavile da je negdje u priči Žana upozorila:

„Dragi Ivane, kako bi se svaka moja bol i svaka ugašena čežnja izrazile najboljim riječima, nešto u meni tvrdi da ću ih ispisati više nego bezbroj.“

SMRT ZIDA

Strop moje ružičasto oličene sobe se spušta. Valjda zajedno s krhkim krovom. Kao da je svom težinom sjeo na nj tustom stražnjicom nevidljivi Guliver i najeo se crnoga kruha prepunog kvasca. Čitao naglas crnu kroniku i osmrtnice, sjeo, jeo godinu, dvije. Sjeo, jeo, dvije, tri. Sjeo, jeo, tri, četiri, podrignuo se i zaspao. Ali kako je došao?

* * *

Mogao ga je privući samo moj gusti, teški miris koji dolazi od mračnih misli. Naravno da taj Guliver ne zna ni da se zovem Ivana Barbara Kuk, da mi jedina sestra živi s mužem u Baselu, da su mi roditelji umrli prije pet godina od otrovanja plinom u svom malom zagrebačkom stanu. I da sam smjesta prodala njihov stan i otišla živjeti sama u Ogulin, u kuću pokojne bake. To kiselo, crno i tromo nešto osjeća samo da se svega bojim. To ga smiruje i grije.

* * *

Ima mjesec dana da se strop na dlaku približio mojoj glavi. Izbliza taj zid izgleda kao Nad-zid, živi crni monolit. Njegov beton neprestano tamni kao ubojstvo. Zatvorska prljava tinta. Njome se mogu napisati samo ove besmislene riječi: *zatvor je samo za zatvorene*. Tu plohu ponekad dotaknem ispruženim jezikom. Kao da je gorki i otrovni sladoled. Prava glupost; učas mi jezik pocrni do korijena, izvali se preko usne kao sprženo meso. Smjesta oglušim i duboko zašutim piljeći u odavna prerezane telefonske žice. Zatim se moj stari kompjuter ispuni tajvanskim virusima. U frižideru odjednom postane toplo i prazno, a na policama više nema ničega, ni okvira uljanih slika, ni CD-ova s veselom glazbom ni dobrih knjiga. Nigdje u mojoj sobi ničeg organskog, samo zaključana, sve nepreglednija ravnica.

* * *

Koliko god da ćulim uši, izvana ne dopiru uzbuđeni glasovi prijatelja ni rodbine. Ni oni ravniji zvuci poznanika. Nema ni povika očekivanja, ni policijskih sirena. Znaju li uopće da sam od straha ukopana ovdje? Traži li me itko, neki trenirani pas? Vide li me ovdje zatvorenu i svezanu svi ti cestovni radnici, zidari, sudstvo, vojska? Vidi li me ova država kroz svoj veliki šareni zastor zastave?

* * *

Malo toga važnog dopire izvana ovamo. Rijetka službena pošta, fijuk zimskog vjetra kroz granje. Sve što izvana dolazi skupo je i lomi mi kosti. Neprestano dobivam račune iz onog većeg dijela svijeta koji nešto naplaćuje. Po cijele dane u rukama držim račune za grijanje, ali i dalje mi je hladno. Gledam u same visoke, glatke račune za penjanje do vrha iznosa u štiklicama, na te tornjeve nekoliko tisuća metara više od mene, a sve sitni troškovi kave, kruha, čarapa i bombona.

* * *

Računi su pisani na književnom standardu. Čisti, bez ijednog stiha ili aforizma. Spremam u frižider sve te uplatnice bez zapleta i razrješenja. Račune bez savjeta i olakšica. Bez mirisa. Uplatnice bez ijednog dječjeg crteža. Piše - platiti. Odahni, nisi sama u tom velikom neosobnom prometu. Nisi tek ime nabačeno na papir, već i prezime. Samo što tim babilonskim tornjevima nema kraja; obnavljaju se kao zmijski repovi.

* * *

Ponavljanje. Kao moji svakodnevni antidepresivni rituali. Blijedo mi lice neprestano pada u porculanske šalice, a usta u čajne kolutiće. Njihov vanilin šećer stvara sitne ranice u ustima. I bijeli se prah sljubljuje oko usta, a u sobi nema nikoga da me obriše rupčićem. Trojica su se vitezova u ljubavnim uniformama neslavno razbila kad su prišla bliže. U mojim su povijesnim udžbenicima nazvani redom:

Ranko Mudri, Zvonimir Bič Božji, Igor Preljepi. Odoše kao svemirske krstarice. Odbijeni zidom kao trampolinom. Možda me ipak ugleda neki hrabri Crvenobradi?

* * *

Na prošlu je Novu godinu duguljasto zrcalo u kutu sobe glasno puklo po sredini. Tako zrakasto puca od praznine, od toga što već dugo ne odražava nijedno tijelo osim moga. Što će velikom zrcalu samo moje lice? Zrcalo ne može zažmiriti. I kako da ga sad izliječim, polijepim, kad nema drugog lica?

* * *

Sve je suho. Ni u moju se svilenu kožu već duže ne upija bademova krema. Neprihvaćena, krema se slijeva niz moju kožu kao suze. Naravno, ovaj Nad-zid mi nečujno krade vodu i daje drugim zidovima. Svaki je zid nakazno žedan i drhtav kao alkoholičar. Osjećam da bih ga mogla iglom probušiti kao uho, a to piše i kilometarskim slovima moje jedine preostale knjige. Smjela bih, mogla. Mogla.

* * *

Kako je moguće da još uvijek ne mogu tijelom proći kroz zid? Piše da sam zdrava i radno sposobna. Volim vijugave rijeke i šume. Padobrane. Samo sam izgubila noževe vjere. Kad sam se rodila nitko me nije morao učiti kako se gleda. Otvoriš oči i to je to. Vjera je jednostavna. Ali taj muževni prodor s dostojanstvom balerine trebala bih redovito vježbati. Jasno, kad prođem kroz Nad-zid, proći ću i kroz sve te ostale zidne svinje.

* * *

Samo, nemam zamah volje. Više nemam tu crvenu snagu ljubavi u očima. Ali ga vidim; Nad-zid je zapravo porozan i tanan, samo što je

dvostruko širok od kvasca mraka. Nudi mi kao teškoću svoj crni pivski trbuh. Debeo je od svoje pospane mržnje.

* * *

Ponekad sanjam kako ću proći rukama punima svježe vode kroz zid i vani igrati badminton s njegovom guliverskom lubanjom cijeli dan. Lijep san.

* * *

Možda će me netko osjetljiv izvana ugledati ako upalim svjetlo. Teško je zagristi vlastitu žarulju. Pustiti joj žutu krv da kaplje na pod. Da se ispod kreveta šugava mačka oblizne kao životinjski kaktus. U zraku moje sobe odavna ni sunca, ni zrnca klorofila, ni lažne biljke! Kad bi bar ovdje u ova tri kockasta metra moglo niknuti od moje želje bujno drveće i cvijeće, bilo bi lakše osjećati krivnju. Makar spirale oštrog šiblja i suhi nacrti potoka i lososa!

* * *

Kako da to opišem u ovoj bilježnici precizno do posljednje decimale, a da me zid ne omete. Napisat ću: *netko tko pušta mrtva slova na svijet vezao me čvrsto za moje kosti i za stolicu*. Pustio crknute miševе na mene da mi čine društvo. Ipak, miševi su sve pospaniji od zime i bar ne grizu za glavu. Dovoljno da mogu pisati. Možda me netko ugleda kad naoštrim olovku. Stolica je zakovana, okrenuta prema zatvorenom prozoru sa spuštenim roletama.

* * *

Zorom se najjasnije u daljini čuju vlakovi. Gumeni, vatreni. Drveni, smolasti, požutjeli. Crveni, tamni od krvi, željezni vlakovi, lijepi kao trokatne torte. Huktavi, oštri, brzi, vratolomni, skliski vlakovi. Vlakovi u dimu. Tutnje, buče. Električna daljine, fijuču šine. Onose, donose, blješte po želji. U tutnju, uzmiču od mašina sitne životinje, sitne kao

Stvoriteljevi geleri. Tresu se u sigama podzemne špilje, rađaju se brojevi u bićima.

* * *

Zamišljam da noću s neba na zaspali kraj padaju naoštrene Davidove zvijezde kao ugarci. Sjajno geometrijsko sjeme. Gase se kao pahuljice po vlažnim puteljcima, a pale se po zelenome lišću. Malo ih tko vidi, te zvijezde lijepe kao električne jegulje, bockave kao trunje obilja, rasipnosti. Zuje svojim dovoljnim, nezaštićenim životom u ljudsko oko. Oko ih obično ubije. Kroz oprane prozore na ulice ispadaju žlice, i masni otisci ljubavi na noževima. Život posvud. Meso i kestenje. Ovdje samo jednadžba. Sama sam, jer ne znam izaći iz okovane sobe i prijeći rijeku s tranzistorom na uhu.

* * *

Ipak, postoje dokazi da nisam sama, na desnom mi je obrazu fosforescentni otisak starog poljupca. Kao vječni pečat ostavlja mi poruke u mraku, ali ja ga ne vidim iznutra. Poljubac, kao od krvavih usana. Ne želim ga vidjeti da ne umrem od čistoće sreće. Radije se pravim da moram gledati u zatvoreni prozor iza kojeg grupe ljudi vjerom brda bacaju u more.

* * *

Vani je vrhunac skijaške sezone. Ipak, sunce je upeklo u nekim ljudima. Oznojeni vjernici uz pjesmu i usred zime presađuju dudova stabla na riječ. Zbog njih se ptice i ljube i lete i rađaju u zraku i preletjet će svako more za tisuću godina. Ali zašto mi ti lijepi udarnici ne pomognu? Zar me ne vide? O, kad bi bar netko dobrostiv od njih bacio križ od tri litre Isusove krvi na ovaj Nad-zid! Ili bar silnim glasom zapovjedio da padne, kao jerihonskim zidinama.

* * *

Ne mogu se ispraviti. Zid mi je već pritisnuo glavu. Dosta je bilo čekanja, u srijedu sam poslala u Grad frankiranu molbu.

U odgovoru je pisalo kurzivom:

Poštovana gđo Kuk!

Uz najveću pomnju razmotrili smo Vašu molbu. Nažalost, takva vrsta spašavanja nije moguća. Shvatite da bi to za Vas bila samo medvjeda usluga. Vi niste, na sreću, ni komad vrijednog minerala, ni pokvareni kawasaky, ni žaba na samrti, niti maloljetna kraljeva kći bez ruku. Netko Vam je lagao. Vi niste krivi. Šifra: Sjetite se poljupca.

*Uz srdačne pozdrave,
Vijeće bacača planina Grada Ogulina*

Odgovor bez kurziva:

Poštovani Bacači!

Ruku na srce, da nisam kriva odavna sam znala. Ali to nisam htjela shvatiti. Prihvatiti da roditelji nisu umrli mojom krivicom. Dakle, nisam kriva što sam tog vikenda bila kod sestre u Baselu. Sada prihvaćam i napokon dišem. Sutra će se nešto dogoditi i bit će gotovo za tren. Naime, radi se o onoj tajanstvenoj pojavi na zidovima i pod oštećenim krovom kuće br. 45. s lijeve strane Đulina ponora. Misterij će svakako biti riješen. Taj će bujajući crni zid umrijeti neprirodnom smrću.

IME BAKE

Sunce me bešćutno prži po golim leđima. Osim laganog topića ne nosim ništa na njima, za razliku od nje. Bar ne više. Glavno da ne dobijem sunčanicu, glavu sam zaštitila upadljivim šeširom široka oboda.

Ponijela sam u maloj torbi flašicu s vodom i mnogo rastegnuto, ljetnog vremena. Čini se da me ne vidi skrivenu iza željezne ograde. Već je treći dan kako je dolazim motriti iz prikrajka. Smiješna sam samoj sebi u ulozi detektiva, ali od kad sam njezino lice prvi put vidjela na lokalnoj televiziji, kao da me ošinio grom, previše me podsjetila na nekog koga jako volim.

Napinjem uši. Na malenom se dječjem igralištu miješaju škripa metala i buka glasova. Neko musavo dijete ju je iznenada zazvalo s vrtuljka. Baako! Dakle, zasad se zove baka. Utješno ime za ovu staricu bez unučadi.

Taman sam i ja htjela viknuti *bako*, kad me neki muški glas s leđa prekine:

- Što je tebi, curo? Ma ne može se zvati baka! Možda Agneza, Sidonija ili Jela, Kata, Ljuba ili Anđa. A u najboljem slučaju Ana. Svašta! I varaš se, nimalo ne sličići tvojoj pokojnoj baki.

Odgovaram mu ostrim pogledom:

- Gospodine Iks Ipsilon, nisam vas ništa pitala. I ne hvatajte okolo tuđe misli. Anđa, Baka ili Kata, nije važno, barem se ne zove Lopta ili Kutija!

Mislim da je samo odmahnuo rukom i prešao ulicu na crveno ili crno. Baš me briga. I baš me briga zove li se on Michael Jackson, Kupac, Trn ili Zid. Otišao je svojim širokim putem u crvenim mokasinama koje se zovu Stid. Grickam smoki i tonem u misli, hvatam se olovke i blokića, zapisujem:

21. srpnja '08. bilješke kod dječjeg vrtića Šumska jagoda:

Ljudska imena. Srećom su većini ljudskih parova, koji nakon porođaja stjeću preveliku vlast davanja imena svom bespomoćnom i ćelavom djetetu, nekim čudom neorganske imenice neprivlačne. Zamislite lica djece koja se zovu Pegla, Steznik, Rupa, Metla, Broš,

Kajdanka. Ne, Kajdanka je lijepo ime, brišem. I je li dijete vlasnik svoga imena?

Polako spremam blokić u torbicu, otirući znoj s lica skupljam pet minuta hrabrost za prvo otkačeno pitanje. Ipak me ovi roditelji znaju kao profesoricu matematike u osnovnoj školi. Evo, jesam:

- Hej, oprostite što vas prekidam, da li netko od vas možda zna tko je vlasnik imena one bake u pješčaniku?

Pitam to kroz žičanu ogradu nekoliko zapričanih majki na klupi u sjenci visokog bora pred pješčanikom. Umiljato im nudim:

- Je li to možda država, neki bogati iseljenik u Americi, rodilište, gradonačelnik, pisar, katolički kalendar, san, slučaj, policija, Bog?

Gledaju me u čudu, nijedna ne otvara usta. Znam, misle da sam nadrogirana luđakinja, privijaju znojnu djecu u krilo. Samo mi mali kos Andrija zabavljen nekom hranom blizu mog lijevog stopala, odgovara:

- Kužim, ti si Jasna otkačena kao i ja. Voliš glupa pitanja. Ako mene pitaš, mislim da je Bog vlasnik. A tko bi drugi bio?

- Ne znam, pitam, kosa ptico-pametnico. Čuj, imaš malo vremena?

- Nemam. Ja sam kos, imam puno vremena.

- Znaš li ovu malu baku?

- Ne znam. Samo iz viđenja. Ali znam svijet koji nosi na leđima.

- Znam i ja. Ništa, hvala, kos. Vidimo se.

- Molim, i znaš, imaš lijepo ime, Jasna.

- Hvala, ali je često. I nisam ga ja birala.

Opet zapisujem u blok: *svako ime izvana ulazi u ljude*. Koje god ova baka ime nosila, u tijelo su joj ga morali nagurati ono dvoje ljudi kad su je rodili. U bebi to roditeljsko ime raste i bubri kao grah. Tuđi grah. A ime bi trebalo biti samo tvoja, neponovljiva zvijezda. Možda bih ja bila posve drukčija osoba da se zovem recimo Snježana. Ne bih bila ovako tamnoputa i možda ne bih bila zimogrozna. Zašto svatko od nas nema neponovljivo ime? Nije pravedno da postoje dvije Snježane, dvije Jasne, dvije Ane na svijetu. A što ako se ova baka isto zove Ana, morat ću je zamoliti da promijeni ime... tu me nešto zažuljalo. Kamenčić. Baš kad sam ga htjela izbaciti vrškom olovke, kamenčić me iz lijeve japanke upita oštro:

- Čekaj, zašto tebe sve to zanima? Udaj se više i rodi djecu. Pogledaj se, viriš tu iza ograde kao neki pedofil. Još će netko zvati

policiju.

- Neće.

- Hoće. Pametnije bi bilo da odeš na Šalatu na bazen. I da napokon na dnu bazena ostaviš smrt svoje bake Ane. Pogledaj bolje, baba ko i svaka.

- Znam, maliću. Ali nešto je kod ove bake drukčije. Ostarjela je od straha.

- Ma nemoj, od straha. Baš me briga, ja se odoh smočit na Jarun, sunce me ubilo.

- Idi, tebi je ionako srce od kamena.

- Bar gledam svoja posla. Ajd' bok.

Kad je kamenčić odletio, naslonila sam se na stupić kod ograde. Ipak me počela hvatati slabost. A na zaigranoj baki ni tračka zamora. Čula sam kako joj se pola grada ruga zbog kuknjave kako je umorna od velikih briga. Zar nema baka još cijeli život pred sobom? Još je mlada i zelena.

Sunce joj tuče ravno u sitne oči, žmirka opijena, zaniijela je bučna igra brojalica, zvečke, lopatice, kantice, dječja cika. Koliko ona ima godina? Možda pet, a možda sto. Jučer sam čula od njezine susjede Ines da je baka nedavno vrlo svečano proslavila trideset i tri godine. Nju nije zvala. Navodno je bilo mnogo gostiju u velikom vrtu male, lijepo uređene kuće u Jurjevskoj ulici. I veli da baki još uvijek nije tijesno živjeti s roditeljima nešto mlađima od nje. Još je djeвица, nije se udavala, a po cijele dane ništa korisnoga ne radi, jer joj je teret cijeloga svijeta na leđima. A da joj ga ja skinem? Kako ću, a i ne poznaje me. Sad već luda od jakoga sunca dovikujem paru najbližih majki:

- Hej, vi mudre majke, znate li zašto je teret cijeloga svijeta na bakinim leđima?

Ovoga puta me nisu ni pogledale, samo su se nakašljale. Ma neću im plaziti jezik, sigurno im je pri srcu tjeskobno od mojih pitanja. I mene već hvata tjeskoba.

Ines mi rekla da se baka, kad je priklješti strah, baca na pravljenje besmislenih krugova u travi. A ti krugovi u travi bolje joj idu nego vanzemalcima. U slobodno se vrijeme dugo igra s djecom na igralištu, pogotovo ljeti. Odmah sam saznala i ime ovog dječjeg vrtića.

A kako se baka zove? Ni Ines ne zna kako se baka zove, navodno je najbliži prijatelj zovu baka Kružilica. Stara kruži kao hipnotizirana od kad zna za sebe. Kao autić na daljinski; ili stoji ili kruži. Stara ne kruži samo u travi, već i oko kazališta, shopping-centara, oko starih kavana, muškaraca, crkava, parkova, teških pitanja, i nekakvih mračnih planina. Kad malo popije, požali se dečkima kako je i sebi i Bogu dosadna, jer kruži uvijek oko iste planine. Bog je pita:

- Mlada damo, a oko koje to planine kružiš?

- Sinko, ove male ovdje dolje. Ne vidi se.

Bog stavlja naočale, smije se, a onda pita:

- A što to, ljepotice, nosiš na leđima?

- Ništa. Skoro ništa.

- Ukrala si mi, vraćaj! Nije to za tebe.

- Neću. Ne vjerujem ti.

- A ti tegli kad hoćeš. I budi stara.

- I hoću! Stari ljudi su mudri,iskusni. Nisu kao ti, Bože. I zbogom.

Zamišljam je kako bijesno spušta slušalicu i tromo se zapućuje na tržnicu kupiti za ručak lubenicu od deset kila. Baka naprosto voli terete. Dok se spušta Jurjevskom, svi se susjedi na prozorima smijulje njezinu kornjačinu hodu i čude se gumenom licu s dubokim urezima i očima zamućenim od nekog nevidljivog blata. Kaže Ines da unatoč navaljivanju susjeda ne voli noću u dvorištu recitirati junačke narodne pjesme, kao drugi starci. Sva nježna, baka voli suvremenu poeziju, teoriju i časopise za kulturu življenja. Teško uzdiše pod noćnom lampom i sve ih redom lista pažljivo nalakiranim noktima. Dok ih čita, ispadaju joj trošni zubi na skupocjeni papir. Ne obazire se. Krcakaju joj kosti, boli je glava iza očiju. Grče joj se prsti, probada je u plućima. Skače joj šećer. Raste joj tlak. Natiču joj noge, kvari se telefon, ljušte se kičaste tapete, otpada fasada, zemlja se tresu. Mrmlja starom modnom časopisu

- Sinko moj, hoće li ikad išta biti od mene?

Časopis samo glupo trepće umjetnim trepavicama:

- A što da ja tek kažem za sebe?

Subotom u podne centrom grada nabada na crvenim štiklama, nosi pomodne naočale, i što je najvažnije, cijeli svijet na leđima. Samo uzdiše o svjetskim problemima dok u šarolikom društvancu pije kavu na suncu. Srela sam je u gradu prošle subote, prošla je pokraj mene

na tri centimetra. Ajme! Nikada nisam vidjela svinutija leđa i veći svijet! Izbliza, svijet je previše okrugao, mokar i crn, kao i njezine oči. Baka očito pati. Svijet baš briga. On spava i razmišlja svoje, čeka ga nerješiva globalna gospodarska kriza i još veće zatopljenje, nove masonske urote i prijeteća feminizacija biljnog i životinjskog svijeta.

Voda u flašici samo što ne proključa, a žeđ mi raste. Odvlačim se preko ceste do internet-kafića i uz kavu u google ukucavam pitanja: *Zbog čega, za kim, nad čim mlada baka pati?* Ništa. Ukucavam bez veze: za umrlim oblacima, pregaženim mačkama, slupanim automobilima, potrganim lutkama ili za neizgovaranim „volim te“ diljem svijeta?

Ne.

Zašto baka svijet ne odlijepi s leđa?

Do you mean: Baka krivo misli da bi svijet pao na cestu i razbio se kad bi ga odlijepila.

Yes, google. Da bi bio smak svijeta. Thanks, vidimo se.

Vani se sunce napokon umorilo. Prelazim cestu ne pazeći, vozači mi trube. Zauzimam isto mjesto kod ograde, gledam. Kao da je poznajem cijeloga života, možda je to moja baka. S debelim svijetom na leđima upravo plače nad slomljenom kanticom. Grčevito se nateže u pješčaniku s drugom djecom oko krivca.

- Boris je!
- Ne, bako, Zvonka je!
- Nisam ja.
- Jesi. Ako nisi ti, onda je Robi.

Jadna onako nespretna s tom kuglom lamata rukama, vidim kako joj se iza leđa roditelji i drugi starci smiju. Viče:

- Robi! Robi! Reci tati da mi kupi novu kanticu! A ti, Damire Nemire, pazi da mi tom loptom ne pogodiš svijet!

Nacereni je Damir Nemir ne sluša, štrkljastom nogom loptu nabija u zid.

Iako prestrašena, baka je draga curica. Dvije je djevojčice pomirljivo dozivaju na ljuljačku, neće, kuka da je bole kosti. Ispričava se, štipa curice prljavim prstima za debeljuškaste obraze. One otiru obraze ručicama. Dere staniol s rastopljene table čokolade, nutka. Curice vrte glavicama, znojne loknice plešu ljepljivim zrakom. Zatim odnekud iz košulje vadi dvadeset kuna i gurka im u džepiće. Curice

plaču, odbacuju novčanice u pijesak, trče na ljuljačke. Baka ne razumije, vadi još novčanica, gleda u njih. Odjednom je svijet zamoli da ga odmah skine.

- Neću, šuti, svijete! Tko će te nositi ako neću ja?

Svijet se iznenada zadere:

- Gle, babac, koliko ja znam, trebaš nosit križ, a ne svijet! Dosta je bilo tvojih leđa, ja odoh.

Baka skoči, zacvili:

- Molim te, ne idi. Propast ćeš! Moramo riješiti još tolike teške, zanimljive probleme!

Svijet se obrecnu:

- Nismo mi do sad riješili ni jedan.

Praveći se da su zabavljeni djecom, odrasli prisluškuju razgovor. Kolutaju očima, pale cigarete.

Iznenada Damirova lopta svom snagom pogodi svijet u području ekvatora, pa velika kugla pade na stazu i otkotrlja se između starih borova. Nastade tajac. Zašutjele su i muhe. Baš me u tom trenu mrav ugrize za nožni palac, vrisnuh. Svi su pogledali u mom smjeru. Iskopala sam brzo iz torbice mobitel i pravila sa da razgovaram. Otirući suze, baka me napokon spazila. Ustala je. Igralište se počelo prazniti, roditelji su djecu navlačili kućama. Tišina se kao snijeg spustila na pijesak, opuške, tobogane, prazne ljuljačke i vrtuljke. Među deblima je puhnuo mlak vjetar. Baka se ustrčala među borovima, ali njezinom svijetu više nije bilo ni traga. Sjela je na klupicu, pokrila lice rukama i pitala me tonom stare prijateljice:

- Ajme, pa kuda ode svijet?

- Svojim putem, ne brinite, netko će se jači pobrinuti za njega.

- A što ću ja sad?

Sjela sam do nje:

- Kasno je. Otpratit ću vas kući. Kako se zovete, bako?

- A kako ću se zvati?

- Pa nekako. Ja sam Jasna.

- Dobro je. Neka si.

Ništa. Uхватила sam je pod slabu ruku, i krenule smo prema vratašcima na izlazu igrališta. Pitam je onako, da nešto pričamo:

- Tko vam je uopće stavljao tu svjeturinu na leđa?

- A sinko, šta me pitaš tko. Isto k'o i ti prije. Ja sama.

U tišini smo čekale autobus 127. Kad je napokon stigao prazan i jarko osvijetljen, na maloj stanici nije više bilo nikoga.

O AUTORU

Dorta Jagić rođena je 1974. u Sinju. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove (filozofija i religijska kultura). Piše poeziju, kratku prozu, dramske tekstove i kazališne kritike, prevodi s engleskog i njemačkog. Od 1999. amaterski se bavi kazališnom pedagogijom i režijom. Za svoju prozu i poeziju višestruko je nagrađivana, a pjesme su joj prevedene na mnoge jezike. Zbirka Kičma prva je njezina prozna zbirka.

Table of Contents

[Naslovna strana](#)

[Tijelo](#)

[Kućice klize](#)

[U avionu](#)

[Crna kamilica](#)

[Celulit](#)

[Drvosječe iz Maina](#)

[Čekaonica](#)

[Kiša](#)

[Kičma](#)

[Kolač](#)

[Kosa](#)

[Krevet](#)

[Novac](#)

[Pakao](#)

[Sladoled](#)

[Sjajne cipele](#)

[Ubojica vremena](#)

[Uho](#)

[Ženski zatvor](#)

[Tvrđosobe](#)

[Opasno duga riječ „bol“](#)

[Srmt zida](#)

[Ime bake](#)

[O autoru](#)